מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי
אגף לקויות למידה והפרעות קשב

מלקויות ללמידה

התכנית המערכתית

לאיתור וטיפול בתלמידים

עם לקויות למידה והפרעת קשב

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 **www.edu.gov.il**

תוכן

פרק א' - רקע.....3

פרק ב' - "מלקויות ללמידה" התכנית המערכתית לאיתור וטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב 5

פרק ג'- תפיסה מנחה ועקרונות עבודה 9

פרק ד'- שותפות חינוכית עם הורים 19

פרק ה' – תהליכי יישום.....23

5. יישום התכנית "מלקויות ללמידה" עבור תלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב ופעלתנות יתר באוכלוסיות ייחודיות.....58

5ב. תלמידים עולים ותושבים חוזרים 62

תכניות ההתערבות התוספתיות.....65

מתווה הפיתוח המקצועי למורים.....69

נספחים 73

נספח 1 – הצעה מכתב הורים.....74

נספח 2 - דוגמא לתוכנית התערבות עם תלמיד בביתה.....75

נספח 3 - פירוט ההתאמות בסמכות ביה"ס וההתאמות המחייבות אבחון במערך האבחון במל"ל: 77

נספח 4 – מרכזים חינוכיים טיפוליים.....79

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

פרק א' – רקע

משרד החינוך מאמין במתן מענה מותאם לקידום כל תלמיד, על פי צרכיו ויכולותיו. מטרת החינוך בישראל היא שבוגר מערכת החינוך יהיה בעל ידע, מיומנויות וערכים שיאפשרו לו להשתלב בחיים הבוגרים באופן עצמאי, ימצה את יכולותיו ויתרום לחברה. דמות הבוגר מתייחסת לחשיבות אהבת הדעת, חדוות הלמידה, צדק חברתי, ערבות הדדית, רכישת מיומנויות קוגניטיביות תוך אישיות ובין אישיות. כך, התבוננות מושכלת על עולם החינוך ועל התלמיד הבוגר איננה מסתכמת בהתמקדות במתרחש בשדה החינוך, אלא בשקלול התמורות המתחוללות בעולם הסובב אותו.

המציאות עד מחציתו של העשור הקודם הצביעה על תמונה מדאיגה, של עלייה חדה במספר הפונים לאבחון, הדורשים גם התאמות בדרכי היבחנות ומתוך כך, שימוש יתר בהתאמות אלה שלא לצורך. הדבר הביא לפגיעה ברכישת מיומנויות לימודיות וביכולתם של התלמידים להתמודד באופן עצמאי עם אתגרי הלמידה. בנוסף, נמצא כי חלק מהתלמידים לא קיבלו התערבות מותאמת וממוקדת בצרכיהם במטרה לקדמם לפני פנייתם לדיון בבקשה להתאמות.

בתרשים שלהלן ניתן ללמוד על הגידול במספר מקבלי ההתאמות בדרכי היבחנות בבחינות הבגרות משנת הלימודים תשס"א ועד לשנת תשע"ד.

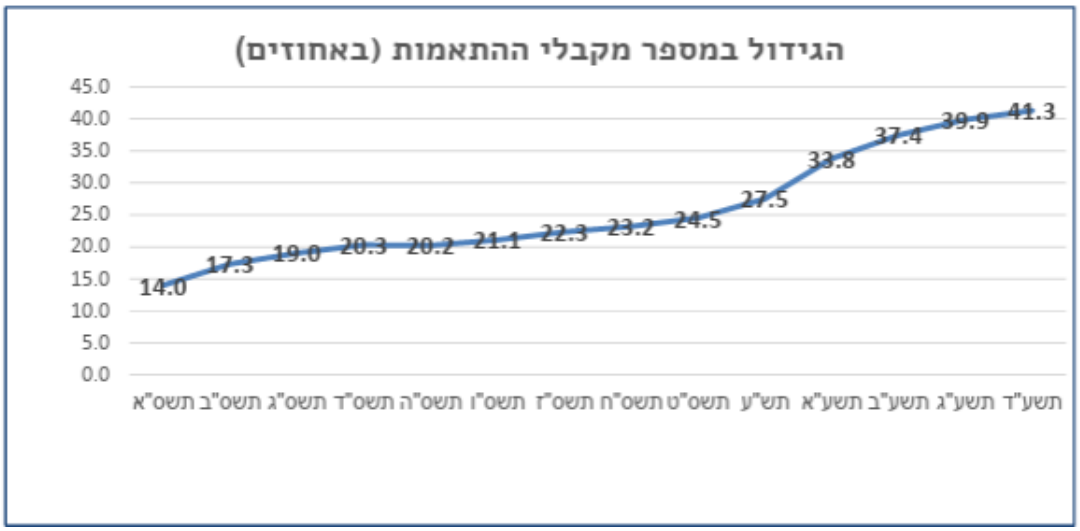

בקרב באי בית הספר השתרשה ההנחה כי כל תלמיד מאובחן הינו עם לקות למידה וכל תלמיד עם לקויות למידה זקוק להתאמות בדרכי הבחנות. "משוואה" שגויה זו הובילה לאישור מופרז לשימוש בהתאמות בדרכי היבחנות. זאת, למרות שהספרות המקצועית והמחקרית מצביעה על שכיחות של כ3-15% מהאוכלוסייה בלבד שאמורים להזדקק לכך (לכל סוגי ההתאמות בדרכי ההיבחנות). מצב זה העלה חשש

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870
شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

לשימוש לרעה בהתאמות שלא לצורך, אשר עלול לגרום לפגיעה קשה בתהליך ההתפתחות והלמידה של התלמידים. מציאות זו זימנה לכל המעורבים בתהליך החינוכי קריאה לעצירה, התבוננות וחשיבה מחודשת על תפקידה של מערכת החינוך בטיפול בתלמידים המתקשים, ובכלל זה בתלמידים עם לקויות הלמידה והפרעת הקשב.

במהלך שנה"ל תשע"ה התכנסה ועדת היגוי משרדית ובשיתוף נציגי ארגוני המורים. ועדה זו עסקה בגיבוש מתווה חדש למדיניות המשרד בכל הקשור בטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב. הועדה אימצה את המלצות דו"ח ועדת מרגלית II מדצמבר 2014 , והמליצה על יישום **תכנית כוללנית לטיפול** בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב, המדגישה התבוננות מקיפה על **תפקודו** של התלמיד **בתהליך מתמשך** של איתור, התערבות ומעקב מתועד לקראת **פיתוח לומד עצמאי**. כמו כן הדגישה הועדה את חשיבותו של המורה המלמד בכתה ואת הצורך להקנות לו ידע מקצועי, כלים ומיומנויות שיסייעו לו בהתאמת ההוראה, קידומם של תלמידים מתקשים ויישום של תכניות התערבות מצליחות. בנוסף, המליצה הועדה על רגולציה ובניית תהליכים שיאפשרו פיקוח ויצירת סטנדרט מקצועי מחייב בנושא האבחונים והגורמים המאבחנים והמאשרים זכאות להתאמות בדרכי היבחנות . להשגת מטרה זו, המליצה הועדה על שימוש בתשתיות הקיימות בבתי הספר וברשויות המקומיות (לדוגמה תוכנית אל"ה הפועלת בחטיבות הביניים, השירותים הפסיכולוגיים החינוכיים, שפ"חים, ברשויות המקומיות ועוד). תשתיות מסוג זה יאפשרו מתן מענה נגיש ומקצועי **לטיפול ואבחון** תלמידים עם לקויות למידה וקשב ויעצימו את צוותי החינוך.

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

פרק ב' – "מלקויות ללמידה" התכנית המערכתית לאיתור וטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב

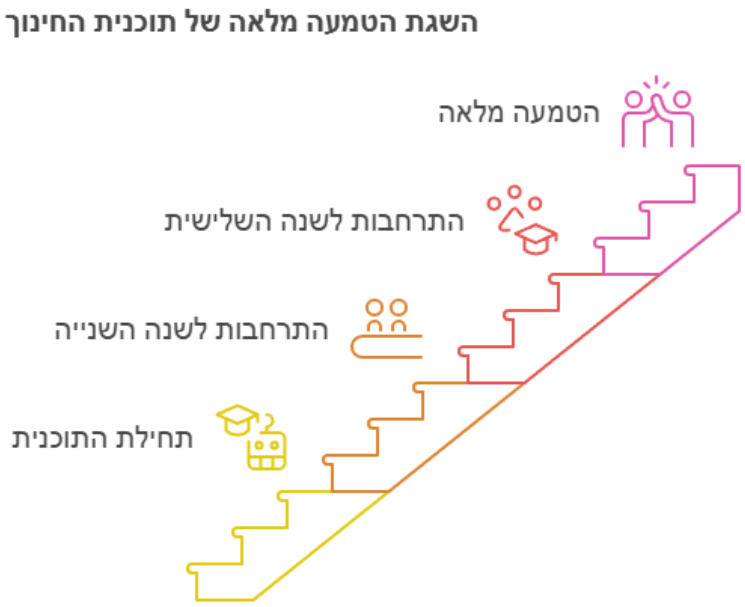

התכנית "מלקויות ללמידה" החלה לפעול בשנה"ל תשע"ח ב- 15 רשויות מקומיות. מתחילת הפעלתה של התוכנית הוחלט על יישום הדרגתי לאורך מספר שנים עד לכלל הטמעה בכל חטיבות הביניים במדינת ישראל. בשנים תשפ"ב, תשפ"ג וגם בשנה הנוכחית, התכנית מוסיפה להתרחב. בתשפ"ד פועלות 76 רשויות מקומיות ו- 364 חטיבות ביניים המיישמות את התכנית.

התכנית כוללת הקצאת משאבים לחיזוק התשתית המקצועית של צוותי החינוך, לצד מענים לתלמידים המתקשים. זאת, במטרה להביא לשיפור והתמקצעות בתפקידו של המורה ובמענים שמערכת החינוך מקצה לטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב בחינוך הרגיל, לרבות תלמידים אשר זכאים לתמיכה מסל השילוב המוסדי[1] ותלמידים עולים. התכנית מלווה במחקר הערכה של הראשות הארצית למדידה והערכה (הראמ"ה).

[1] בכל מקום בחוזר בו מצוין "תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב", ההנחיות כוללות גם תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב אשר היו זכאים לתמיכה מסל השילוב המוסדי בחטיבת הביניים ((לקויות למידה ו/או הפרעת קשב 58- רמת תפקוד 2-1, הפרעות התנהגותיות ו/או רגשיות 55- רמת תפקוד 2-1, משכל גבולי 51- רמת תפקוד 1,

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870
شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

מטרות התוכנית

1. איתור וטיפול מערכתי כוללני ופרטני בתלמידים עם חשד ללקויות למידה והפרעת קשב.
2. קידום תלמידים שאותרו עם קושי, פיתוח לומד עצמאי והפחתת התלות בהתאמות בדרכי היבחנות.
3. העצמת המורים כמומחים - בעלי ידע וכלים לפדגוגיה מותאמת לשונות לומדים. הפיתוח המקצועי כולל הכשרת צוותי הוראה לאיתור ומתן התערבויות לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב בהיבטים לימודיים, רגשיים, התנהגותיים וחברתיים.
4. העברת הדגש מהתאמות בדרכי היבחנות להתאמות בדרכי הוראה ולמידה.
5. יצירת רצף טיפולי על ידי תיעוד תהליכים והתערבויות כולל השפעתן על התלמיד בשגרת העשייה החינוכית.
6. הכלה, צמצום פערים והגברת שוויון ההזדמנויות.
7. שותפות חינוכית עם הורי התלמידים
8. פיקוח ובקרה על תהליכי האבחון ופיתוח סטנדרט מקצועי ואחיד בנושא אבחונים והגורמים המאבחנים.

הפרעות נפשיות 57 – רמת תפקוד 1) ותלמידים עם מוגבלות בשמיעה ולקות למידה/הפרעת קשב הלומדים בכיתה רגילה (תלמידים עם מוגבלות בשמיעה 60 ,ברמת חומרת מוגבלות א'-ב'-ג' בזכאות לסל אישי, ללא זכאות לאפיון מוגבלות נוסף, ותלמידים עם מוגבלות בשמיעה 60 ,ברמת חומרת מוגבלות א'-ב'-ג' בזכאות לסל אישי, עם זכאות לאפיון מוגבלות נוספת בשכיחות גבוהה ברמת תפקוד גבוהה (לקויות למידה ו/או הפרעת קשב 58- רמת תפקוד 2-1, הפרעות התנהגותיות ו/או רגשיות 55- רמת תפקוד 2-1, משכל גבולי 51- רמת תפקוד 1, הפרעות נפשיות 57 – רמת תפקוד 1).

לגבי התאמות לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב אשר זכאים לשירותי חינוך מיוחדים מתוקף החלטות ועדת זכאות ואפיון, יש לפעול על פי ההנחיות חוברת הקמת בסיס הדיווח תשפ"ד, פרק ג' - חינוך מיוחד

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

עקרונות עבודה רכיבי התוכנית:

1. **עבודה רציפה, תהליכית ומתועדת עם תלמידים מתקשים-** איתור תלמידים עם קושי במיומנויות למידה בתחילת כתה ז', במסגרת תוכנית אל"ה (איתור, למידה, הצלחה) באמצעות מבדק עמי"ת, ובאמצעות מבדקי איתור בתחומים נוספים ואיסוף מידע חינוכי התפתחותי מבית הספר המזין הכולל גם דיווחי הורים ומורים. לאחר תהליכי האיתור ומיפוי צרכי התלמידים תבנה תכנית התערבות מותאמת לצרכי התלמידים ויתקיים מעקב רציף ומתועד אחר התקדמותם, הכולל גם את בחינת יעילות ההתערבות. תהליך זה יתבצע באמצעות תוספת משאבים ומיסוד דרכי עבודה בבתי הספר:

   - **שגרות מעקב ותיעוד אחר התקדמות התלמידים המאותרים**- המעקב אחר תהליכי איתור, מיפוי הצרכים, התערבות, והערכת ההתקדמות של התלמיד יעשה בשגרות של ביה"ס כמו ישיבות צב"מ (צוות בין מקצועי), ישיבות פדגוגיות, מפגשים אישיים עם התלמיד, מפגשים עם הורים בזמנים שנקבעו לכך מראש, והם יתועדו בכלי מיפוי דיגיטלי בבתי ספר העובדים עם הכלי, או בתיק סמ"ל ידני (סיכום, מעקב, למידה). תהליך התיעוד והמעקב ילווה את התלמיד מרגע איתורו עם קושי ועד סיום לימודיו בחטיבת הביניים. המעקב והתיעוד יסייעו לצוותי החינוך לבסס את הרציונל למענה מדויק יותר לתלמידים בהתאם לפרופיל שיסתמן. בסיום לימודיהם בחטיבת הביניים התיק יועבר לבי"ס התיכון להמשך טיפול, בכפוף לחתימת הורים על ויתור סודיות
   - **תוספת שעות שבועיות פרונטליות למת"ל** (מעריך תפקודי למידה) - תוספת שעות שבועיות למשרתם הנוכחית של המת"לים העובדים בחט"ב לצורך הובלה ותכלול התכנית "מלקויות ללמידה", עפ"י מפתח של גודל בית הספר, (ראה פירוט בתיאור תפקיד המת"ל). המת"ל יתכלל את העבודה עם תלמידים עם חשד ללקות למידה/ קשב וילווה את הצוות החינוכי בעבודתם השוטפת עם התלמידים המתקשים, יקיים קשר הדוק גם עם בעלי תפקידים נוספים כמו יועץ, רכז הכלה והשתלבות, מורת השילוב, פסיכולוג ועוד.
   - **הפעלה של תכנית התערבות תוספתית בתחום פדגוגי ו/ או רגשי, מתוך מאגר תכניות מאושר**. יותאמו התערבויות מערכתיות או התערבויות בקבוצות עם התלמידים- בהתאם למיפוי צרכי התלמידים ומשאבי המערכת.

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

2. **פיתוח מקצועי של צוותי החינוך והצוותים הבין-מקצועיים**

- במסגרת התוכנית יוקצו שעות פיתוח מקצועי מדי שנה (4 מפגשים), לחדרי מורים למשך שלוש שנים. כמו כן, החל מהשנה הרביעית עומדות לרשות הצוותים יחידות פיתוח מקצועי נוספות.
- למידה ועדכון ידע לאנשי מקצוע נוספים העובדים במערכת- פסיכולוגים, יועצים, מת"לים, מורות שילוב, מאבחנים, במטרה להטמיע את עקרונות ההוראה המותאמת המבוססת מודל התגובה להתערבות Response to Intervention – RTI .
- **ליווי פדגוגי** בסיוע הדרכה רציפה של הצוות החינוכי בבית הספר ע"י מדריכים מומחים.

3. **משרד החינוך כאחראי על סטנדרט מקצועי מחייב בתהליכי האבחון**- מערכי האבחון "מלקויות ללמידה" (מל"ל) בשפ"חים הכוללים: אבחון וטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב. במל"ל יעבדו פסיכולוגים חינוכיים ומאבחנים דידקטיים העומדים בדרישות המקצועיות שהוגדרו ע"י המשרד. אלה יבצעו את האבחונים לתלמידים שיופנו ע"י צוות בין מקצועי של המערכת החינוכית בלבד, (ראה תרשים בעמוד 32). **האבחונים יהיו במימון משרד החינוך** ובהשתתפות סמלית של ההורים.

4. **במקביל -** פיתוח מענים טכנולוגיים כחלופות/ כחלק מהתאמות בדרכי היבחנות בבחינות הבגרות והתאמה למאה ה-21. כגון: מבחנים מתוקשבים, הקלדה באמצעות מחשב, הקראה באמצעות 3MP ועוד.

5. **הערכה ובקרה-** תהליך היישום מלווה בתהליכי בקרה במחוזות ובמטה ותהליך הערכה מעצבת של הראמ"ה.

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

פרק ג'– תפיסה מנחה ועקרונות עבודה

מדיניות משרד החינוך ותפיסה הדוגלת בהכלת כלל התלמידים על מגוון השונות, מתן הזדמנויות שווה, צמצום פערים לימודיים ולמידה רגשית חברתית יבואו לידי ביטוי בתפיסה המנחה ובעקרונות העבודה של תהליך "מלקויות ללמידה". מדיניות זו מתבססת על ההגדרות של הפרעת למידה על פי ה- 5DSM ועל מודל התגובה להתערבות (RTI) ותוכנית עבודה המושתתת על מענה פסיכו פדגוגי.

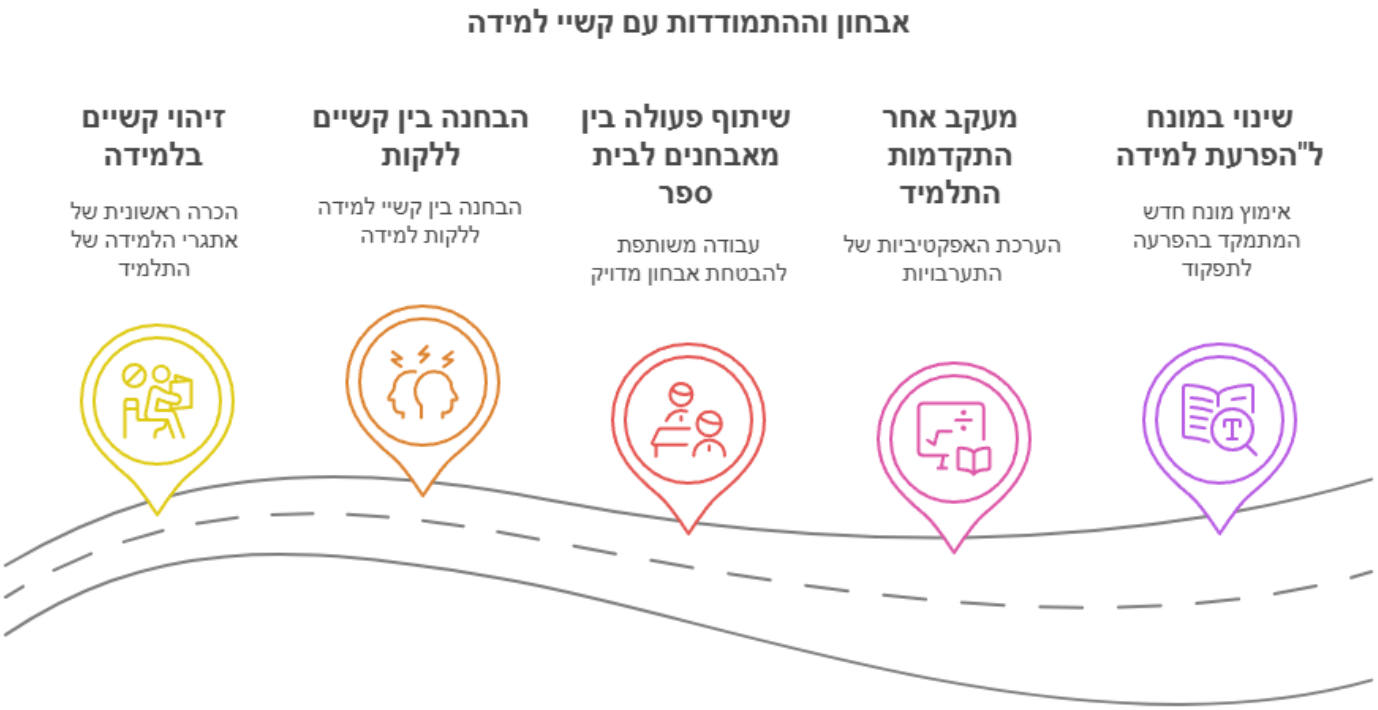

הגדרת "לקות למידה" (או "הפרעת למידה") על פי 5 DSM

מדריך האבחנות הפסיכיאטריות החמישי - 5DSM (Diagnostic and Statistical Manual (2013) מגדיר את לקויות הלמידה כ- SLD : Specific Learning Disorder- הפרעת למידה ספציפית המדגישה מעבר מהמונח של "לקות למידה" ל"הפרעת למידה" ואת חובת ההתערבות הלימודית כתנאי להגדרת ההפרעה בלמידה.

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870
شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

הפרעת הלמידה עלולה להקשות על רכישת מיומנויות הלמידה הבסיסיות (קריאה, כתיבה וחשבון) ותבוא לידי ביטוי רק כאשר התלמיד מתקשה לעמוד בדרישות הלימודיות המצופות ממנו על פי גילו ללא יכולת להתאים דרכי פיצוי להבעת ידיעותיו בהישגים התואמים את יכולותיו.

לפי מדריך זה **נדרשים 4 קריטריונים לקביעת אבחנה של הפרעת למידה ספציפית (Specific Learning Disorder):**

1. קשיים מתמשכים בלמידה (לפחות 6 חודשים) ובשימוש במיומנויות אקדמיות **למרות התערבות ממוקדת בקשיים אלו.**
2. המיומנויות האקדמיות המושפעות מההפרעה נמצאות **באופן ניכר ומדיד מתחת למצופה יחסית לגיל הכרונולוגי של הפרט, וגורמות להפרעה משמעותית** בתפקוד הלימודי ובתחומי חיים נוספים, כפי שנמדדו במבחני הישגים מתוקננים.
3. הקשיים בלימודים החלו במשך שנות הלימודים בבית הספר, אך יתכן שמלוא היקפם יבוא לביטוי רק בשלב מאוחר יותר כאשר הדרישות לכישורים אקדמיים עולים.
4. הקשיים בלמידה אינם מוסברים טוב יותר על ידי סיבות אחרות כגון לקות אינטלקטואלית , איחור התפתחותי כללי, קשיים בראייה ושמיעה, הפרעות מנטליות ונוירולוגיות אחרות, מצוקה פסיכו-סוציאלית, שליטה נמוכה בשפת ההוראה או הוראה חינוכית בלתי מתאימה.

המאבחן נדרש להגדיר את העוצמה ודרגת החומרה של הלקות- עוצמה חלשה, בינונית או חמורה וזו נקבעת על ידי שני מדדים: עומק ההתערבות הנדרשת, ורמת המסוגלות של התלמיד לפצות על הקושי.

מתוך הגדרה זו ניתן ללמוד על מספר דגשים חשובים:

1. **אבחנה בין קשיי למידה ללקות למידה** - על פי ההגדרה לא ניתן להגדיר תלמיד עם לקות למידה ללא מתן התערבות. לשינוי זה השלכות משמעותיות על תהליך העבודה של הצוות החינוכי עם תלמיד שאותר כתלמיד מתקשה. השלב הראשון בתהליך הטיפול יהיה מתן התערבות ממוקדת בקשיים. במידת הצורך, ההפניה לאבחון תתבצע רק לאחר שלא נצפתה התקדמות.
2. **חובת שיתוף פעולה הדוק בין המאבחן לבית הספר-** על מנת שהמאבחן יוכל לתת אבחנה מדויקת, הכוללת את דרגת החומרה, הוא נדרש לבחון את דרכי ההתערבות שנוסו ומידת יעילותן. מתוך הגדרת רמת החומרה של הלקות יגזרו המשאבים שיינתנו לתלמיד.
3. **מעקב אחר תהליכי ההוראה והלמידה של התלמיד.** ההגדרה מתבססת על התערבות כתנאי.
4. המעבר לשימוש במושג "הפרעת למידה" - **Learning Disorder** ולא "לקות למידה" **Learning Disability**. שינוי זה שהוצג לראשונה ב- DSM IV חידד את ההסתכלות על התלמיד. המונח disability

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

(לקות או נכות) מתאר קושי תמידי, חוסר יכולת, קושי מהותי הקיים באדם עצמו. לעומתו המונח disorder (הפרעה) מתמקד בהפרעה לתפקודו של האדם. (ארנרייך, 2013)

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

ב. הגדרת הפרעת קשב ופעלתנות יתר ( ) על פי ה- 5DSM

לפי מדריך האבחנות הפסיכיאטריות החמישי - Diagnostic and Statistical Manual (5DSM) (2013) הפרעת קשב ופעלתנות יתר (תרגום שמה של ההפרעה ע"י האקדמיה ללשון העברית 2019) היא הפרעה נוירו-התפתחותית המתבטאת על ידי פגיעה ברמת הקשב והארגון ו/או ברמת ההיפראקטיביות והאימפולסיביות ואינה מותאמת התנהגותית לרמת הגיל או ההתפתחות. זוהי אחת ההפרעות השכיחות, המוערכת בכ--5 10% מכלל אוכלוסיית הילדים בגיל בית ספר. כיום ידוע שהיא איננה חולפת בגיל הבגרות ומלווה חלק ניכר מהלוקים בה גם בגיל ההתבגרות ובבגרות וכתוצאה מכך מופיעים גם ליקויים בתפקוד האקדמי, החברתי, והתעסוקתי. אבחון וטיפול מוקדם יכולים למנוע תחלואה נלווית משמעותית בעיקר בתחום ההתנהגותי – רגשי (פסיכיאטרי). המאבחן נדרש להגדיר גם את העוצמה ודרגת החומרה של ההפרעה- חלשה, בינונית או חמורה.

הפרעת קשב ופעלתנות יתר כוללת שלושה מרכיבים העשויים להופיע בנפרד או במקביל:

1. ליקוי בקשב- חוסר תשומת לב, חוסר הבחנה במידע או התעלמות ממידע, מוסחות גבוהה מגירויים אשר מפריעים לתפקודו של הפרט.
2. פעלתנות יתר שאינה תואמת את המצב ומפריעה לתפקודו של הפרט ולסביבה.

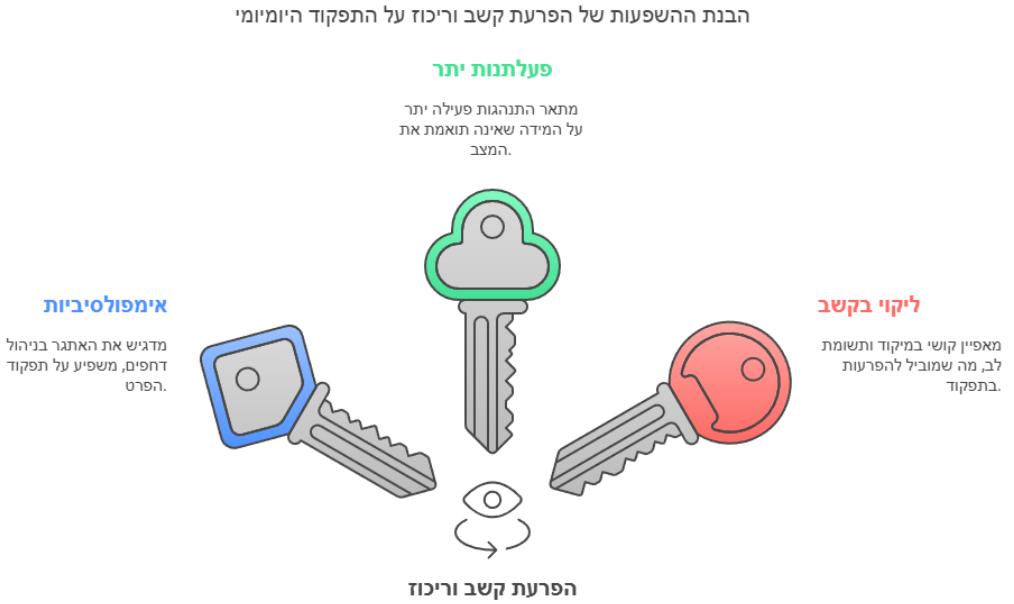

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870
שרוע דבורא הנביאה 2, אורשליים-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

3. אימפולסיביות- קושי לשלוט בדחפים, המפריע לתפקודו של הפרט ועלול להפריע גם לסביבה.

ההפרעה הינה בעלת בסיס תורשתי חזק, ובחלק ניכר מהמשפחות נמצא לפחות הורה אחד המתמודד אף הוא עם ההפרעה ולעיתים נמצא יותר מילד אחד במשפחה עם סימפטומים דומים. הפרעת קשב ופעלתנות יתר תופיע לעיתים בשילוב עם הפרעות נוספות כמו הפרעת התנהגות, לקויות למידה, הפרעות מצב רוח או חרדה ודכאון, שיכולות להיות משניות לה, או נבדלות ממנה.

הגורם המאבחן: עפ"י חוזר מנכ"ל משרד הבריאות מס': 15/2021 (דצמבר 2021) האבחון חייב להתבצע ע"י אחד מהשניים:

1. איש מקצוע רפואי, המומחה בתחומו אשר התמחה ורכש ניסיון בטיפול בהפרעת קשב - פסיכיאטר ילדים או מבוגרים, נוירולוג ילדים או מבוגרים או רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד או רופא ילדים מומחה שעבר התמחות ורכש ניסיון בתחום הפרעת קשב .
2. פסיכולוגים מומחים אשר התמחו ורכשו ניסיון בטיפול בהפרעת קשב , ובתנאי שהפנו את המאובחנים לרופא מומחה מורשה לאבחון הפרעת קשב בכדי לברר תחלואה נלווית ובכדי לברר ולאשר את הצורך בטיפול תרופתי.

עפ"י החוזר מאבחנים מומחים אלו רשאים להיעזר באנשי מקצועות האחרים (עו"סים, מאבחנים דידקטיים, מרפאים בעיסוק, פיזיותרפיסטים, קלינאי תקשורת) אך הם, והם בלבד, אחראים על האבחון.

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

ג. מודל התגובה להתערבות Response To Intervention: RTI -

"התגובה להתערבות" הינה גישה מערכתית כוללנית הממוקדת בהתערבות מוקדמת, מניעתית. המודל מבוסס על ההנחה כי תמיכה רציפה ומעקב שיטתי הניתנים בשלב מוקדם ומותאמים לצרכי התלמיד ימנעו חוויית כישלון ותחושת חוסר מסוגלות בעתיד. התמיכה נבחנת ומוערכת באופן תדיר, במהלך ההתערבות שהינה רב שלבית. בתהליך הבקרה על ההתערבות, משורטטת עקומת למידה של התלמידים המאפשרת לזהות את התלמידים שההתערבות לא סייעה להם (Resistance to intervention). כלומר, אלה שאינם מתקדמים בלמידה ביחס לבני כיתתם, למרות הסיוע שניתן.

בית ספר העובד על פי גישה זו יבצע את התהליכים הבית ספריים שלהלן:

מיפוי ואיתור כלל התלמידים ← זיהוי תלמידים בסיכון לקשיים לימודיים ← הוראה מותאמת למאפייני התלמידים ← ניטור התקדמות ← התאמת סוג ועוצמת ההתערבות בהתאם לתגובת התלמיד.

עבודה עפ"י גישה זו מאפשרת זיהוי של תלמידים עם חשד ללקויות למידה, הפרעת קשב וקשיים אחרים כאשר בתהליך העבודה ניתן לשלול קשיים אשר מיוחסים לגורמים אחרים כמו גורמים רגשיים, הוראה לקויה, לקויות אחרות ועוד.

עקרונות מרכזיים:

1. **הוראה מבוססת מחקר** – ההוראה מבוססת על הוכחות אמפיריות התומכות ביעילותה. בדרך זו נשללת האפשרות של לקות הוראה במסווה של לקות למידה.
2. **מיפוי אוניברסאלי** – המיפוי מועבר לכלל התלמידים ומטרתו לזהות תלמידים בסיכון בהקשר של קשיי למידה. המיפוי בוחן מיומנויות חיוניות לגיל התלמידים ואיתור מוקדם ככל האפשר על מנת לסייע ולתמוך בהם עוד בטרם היווצרותם של קשיים לימודיים משמעותיים. מיפוי זה מסייע בבחירת התלמידים שיזדקקו לעבודה ברובד אינטנסיבי יותר.
3. **מעקב מתמיד אחר התקדמות התלמידים** - המורה מעריך את התקדמות התלמיד שאותר "כתלמיד בסיכון" באופן תדיר על מנת לקבוע אם הוא מפיק תועלת מהלמידה ומתאים לו את תכנית ההתערבות. המעקב מתועד ומאפשר את עדכון אנשי הצוות והמשפחה לגבי התקדמות התלמיד.
4. **קבלת החלטות המבוססות על נתונים** – הצוות החינוכי משתמש בנתונים שנאספו מההורים, מהמיפוי האוניברסאלי ומהמעקב אחר ההתקדמות כדי לקבל החלטות שמטרתן לייעל את ההוראה, לשנות את משך ההתערבות ואת תדירותה או להעביר משלב לשלב.

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

5. **הפניה לאבחון פרטני מקיף** - רק לאחר שנמצא כי ההתערבות לא שיפרה את הישגי התלמיד. מטרת האבחון תהיה בחינת מקור הקושי ודרכי התערבות יעילות יותר.

6. **הטמעת המודל בצורה מהימנה**– יש חשיבות רבה ליישום המודל בצורה מקיפה ומדויקת ברמה המערכתית וברמת המורה בכתה. על מנת להצליח בכך, יש להנחות מקרוב את המורים ואנשי המקצוע השותפים לתהליך ולתעד את התהליך באמצעות תצפיות, בחינת מערכי שיעור, הקניית ידע וכלים, בחינת עבודות התלמידים וניטור גרפי של התקדמות התלמידים.

7. **עבודה שיתופית**- המודל מיישם תהליך של פתרון בעיות והיוועצות ע"י צוות רב מקצועי בשיתוף התלמיד והוריו.

כאמור, גישה זו מבוססת על ההנחה כי תמיכה, מעקב, בקרה ומשוב שיטתיים הניתנים מוקדם ומותאמים לצרכיו הייחודיים של התלמיד ימנעו חוויות של תסכול ואף כישלון וצורך בהערכה והפניה לקבלת משאבים מהחינוך המיוחד. המודל כולל סדירויות המאפשרות תמיכה מהירה ויעילה יותר ומביא לתוצאות טובות מצד התלמיד.

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

תהליך העבודה מתבצע בשלבים המתוארים להלן:

מודל שלושת השלבים- מתואר בשלושה רבדים או שכבות (נקרא גם "מודל התערבות רב שכבתי").

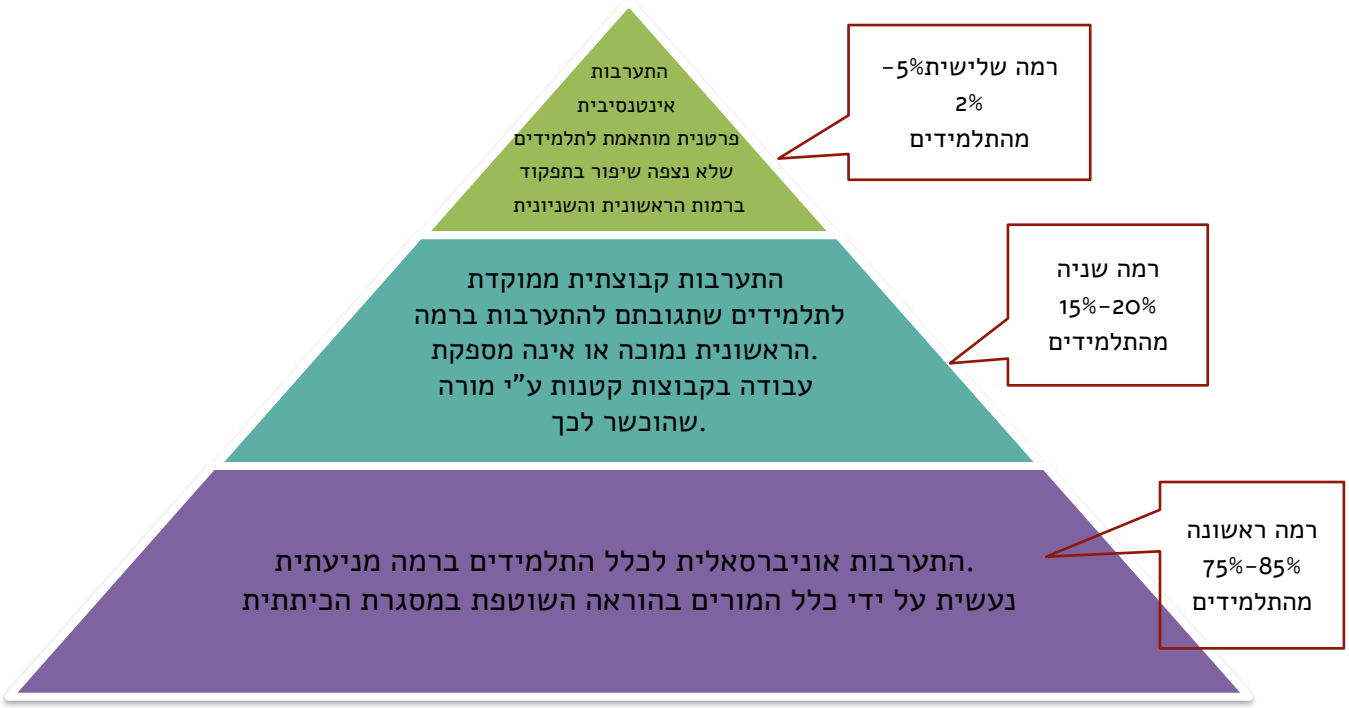

היבטים תאורטיים ומעשיים של עבודה עפ"י גישת RTI כוללים את הרעיון של התערבות אשר הופכת לאינטנסיבית יותר ככל שצרכי התלמיד מורכבים יותר על מנת להבטיח שהתלמיד מקבל הזדמנויות למידה שיאפשרו לו התקדמות והישגים.

עוד על הגישה והדגמות ליישום ניתן לקרוא בחוברת - מודל התגובה להתערבות

רח' דבורה הנביאה 2 ,ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

דרכי העבודה בכל רמה

רמה	המטרה	אובלוסיית היעד	תהליך האיתור	מסגרת ההוראה	תוצרים מצופים
רמה ראשונית	מניעה	הכיתה כולה	מבדקי מיפוי כיתתיים	תחומי הדעת על פי תכנית הלימודים, בשילוב הוראה דיפרנציאלית והתאמות בדרכי הוראה. המורים מקבלים הכשרה בדרכי הוראה מגוונות ורבות	כ- 80% מהתלמידים יגיעו לרמת הבקיאות המצופה בעקבות ההוראה שניתנת בכיתה.
רמה שניונית	קידום תלמידים שההוראה בכיתה לא נתנה להם מענה מספק. מיקוד במיומנויות ספציפיות ואסטרטגיות אשר נותנות מענה לצרכי למידה של כל תלמיד.	כ- 15% מהתלמידים שלא הצליחו להגיע לרמת הלמידה המצופה ולכן נמצאים בסיכון להיות עם קשיי למידה (בטווח הארוך) או מאותרים כתלמידים עם חשד ללקות למידה	מיפוי כיתתי ומספר מבדקים פרטניים קצרים	קבוצות קטנות. הוראה מותאמת ייחודית ואינטנסיבית מבוססת מחקר. ההוראה מתבצעת על ידי מורים שהוכשרו לכך.	כאשר תכנית ההתערבות מיושמת באופן מדויק - מרבית התלמידים ברובד השני צפויים להפיק ממנה תועלת.

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

	הוראה אינטנסיבית יותר אשר מותאמת לרמת הביצועים וקצב ההתקדמות האינדיבידואלי של התלמידים.				
רמה שלישונית	מתן מענה אינטנסיבי ואישי לתלמידים מזוהים והערכה מקיפה. ההתערבות מתמקדת במטרות שהוגדרו בתכנית ההתערבות לאור קשייו של התלמיד	כ- 5% מהתלמידים שהסיוע שניתן עד כה לא אפשר להם להתקדם. במדינת ישראל רבים מהתלמידים הזוכים להתערבות ברובד זה מוגדרים כתלמידים עם צרכים מיוחדים שעניינם נדון בוועדות עפ"י חוק	התערבות ממושכת המלווה במעקב צמוד אחר ההתקדמות ואחר המרכיבים שהביאו להתקדמות.	דרכי הוראה מגוונות ומותאמות לפרט הנמשכות לאורך זמן. ההוראה מתבצעת באופן פרטני או בזוגות ונעשית בשילוב של מומחים מתחום החינוך המיוחד.	תלמידים שאינם מצליחים להגיע לרמה הרצויה לאחר התערבות זו מופנים להערכה מקיפה ו/או לסיוע של שירותי החינוך המיוחד.

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים,91911 טל' 073-3931801 פקס 073-3931870

شارع دبورا هنبيئة 2, اورشليم-القدس, 91911 هاتف 073-3931801 فاكس 073-3931870 www.edu.gov.il

מקורות

ארנרייך, י. (2013) לקות למידה או הפרעת למידה? אבחון קשיי למידה על פי ה- DSM 5. מתוך אתר פסיכולוגיה עברית.

ליפקה אורלי (2013) , מודל "תגובה להתערבות": רכיבים והשלכות על תהליכי הוראה ולמידה, שילובים מהלכה למעשה, הוצאת אחווה.

Fletcher (2006), Learning disabilities: From identification to intervention, New York: Guilford

http://www.rtinetwork.org/learn/what/whatisrti

http://digitalcommons.brockport.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1679&context=ehd_theses

https://www.researchgate.net/profile/Daryl_Mellard/publication/230042925_RTI_Tier_Structures_and_Instructional_Intensity/links/5786cdcd08ae3949cf5564a3.pdf 2010

http://challengingbehavior.fmhi.usf.edu/do/resources/documents/rti_pyramid_web.pdf 2009

Howard, M. (2009). RTI from all sides: What every teacher needs to know. Portsmouth, NH: Heinemann

Heinemannhttp://digitalcommons.brockport.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1679&context=ehd_theses

פרק ד'- שותפות חינוכית עם הורים

"שותפות חינוכית" היא מערכת שיתופי הפעולה והקשרים המתקיימים בין הצוות החינוכי לבין ההורים, במטרה לקדם את התהליך החינוכי. ל"שותפות חינוכית" מיטיבה ועקבית השפעה חיובית ומובהקת על הישגי התלמידים ורווחתם הנפשית ויש בה כדי להעצים את ההורים והצוות החינוכי גם יחד. **שותפות חינוכית מיטבית היא הדדית אך לא שוויונית**. ההורים הם האפוטרופוסים של הילד והדמויות המלוות המשמעותיות ביותר בתהליך החינוכי. בסיסי הסמכות של ההורים הם מעצם התפקיד ההורי ורצונם להיטיב, מתוקף ההיכרות העמוקה עם ילדם, בזכות אהבתם ומתוקף חוקי החברה. אנשי החינוך הם אנשי המקצוע ובעלי הידע בכל הקשור לתהליך החינוכי- התפתחותי מתוך רצון להיטיב עם התלמיד ולקדם אותו. מסגרת חינוכית הרואה את ההורים כשותפים לתהליך החינוכי, מציבה את השותפות כאינטרס וכערך, כחלק בלתי נפרד מאורחות החיים במוסד החינוכי ומהשגרות שבו. שותפות, מטבע הגדרתה הינה הזמנה להליכה משותפת ונותנת מקום לכל הגורמים המעורבים.

כשמדובר בשותפות בין המערכת החינוכית לבין הורים של תלמידים עם קשיים, לשיח שיתופי לכל אורך התהליך חשיבות רבה עוד יותר, במטרה לקדם את התלמידים. השותפות תתבטא בתכנון ההתערבות והליווי, במהלכה ובבחינת השפעתה והתאמתה לתלמיד ולצרכיו. לשם כך נדרשים אמון, כבוד הדדי ומחויבות.

הורים מייחסים חשיבות רבה לאופי הקשר של ילדיהם עם המורים. שותפות חינוכית הפועלת באופן גלוי ומוצהר מעבירה לתלמידים מסר קוהרנטי, מסודר ועקבי לגבי תפיסת עולם המבוגרים את התהליך החינוכי. השותפות אינה מחייבת "יישור קו" רעיוני, אלא **דיאלוג מתמיד**, מכבד המכיר בשונות, בייחודיות ובאחריות של כל גורם. הדבר מאפשר לתלמיד לחוות חווית גבולות מוסכמת, המעצימה את הסמכות המורית וההורית כאחד, ומאפשרת לתלמיד ליהנות ממשאבי התרומה הייחודית (ברונפברנר, 1979).

הורות לתלמיד עם לקויות למידה והפרעת קשב

גילוי של לקות או קושי התפתחותי אצל אחד מבני המשפחה, משפיע השפעה מכרעת על כלל המערך המשפחתי ועל ההורים בפרט. ההורים נדרשים לרמה גבוהה ומורכבת יותר של תמיכה וטיפול בילד, ולעיתים מוצאים עצמם פועלים בתנאי עומס אובייקטיבי כתוצאה מריבוי משימות ותפקידים. התמודדות הורים עם קשיי ילדיהם מביאה לא פעם לתחושות של חוסר אונים, אשמה, כעס, בושה לצד חרדה מהעתיד והיא משליכה לעיתים על אורח החיים של כל המשפחה ועל הילד. לאור זאת חשוב לתמוך בהורים ובמשפחה כחלק אינטגראלי מתכנון העבודה של הצוות החינוכי עם ילדים עם לקות למידה/ הפרעת קשב.

הניסיון והידע המחקרי מלמדים, כי להורים דרכי התמודדות שונות עם לקויות הלמידה והקשב של ילדיהם. התחושות והתגובות ההוריות יכולות לחלחל לעולמו הרגשי של הילד ולהשפיע עליו. ההורה כילדו, יכול לחוש בדידות ופגיעה בתחושת המסוגלות העצמית. חלק מההורים עלולים לחוש אשמה, שבעקבותיה יכחישו את הקושי ואף יתעלמו ממנו, בתקווה שעם הזמן "הקושי יעלם". אחרים משליכים את הקושי על הסביבה, ובעיקר על הצוות החינוכי או אף עלולים להאשים את הילד. לעיתים תחושת האשמה מקבלת ביטוי של דאגה, הגנת יתר כלפי הילד וויתור על דרכי ההתמודדות. לכן, ההורים עלולים לעיתים להתקשות לקיים דיאלוג מצמיח עם מערכת החינוך והשיח יתאפיין בכעס ובהאשמה הדדית. לעומתם, ניתן למצוא הורים שעבורם זו הזדמנות ואתגר לצמיחה. הם מחזקים את ילדיהם, משתפים פעולה עם צוותי החינוך ולוקחים אחריות על תהליך הסיוע.

לסיכום, השותפות החינוכית עם הורים לילד עם לקויות למידה /הפרעת קשב, דורשת ממסגרת החינוך הערכות, הקצאת משאבים, ידע, מומחיות, יכולת קבלה ותמיכה ויכולת לנהל שיח אפקטיבי עמם.

קווים מנחים בעבודה עם הורים

בכוחה של מערכת החינוך לסייע להורים בהתמודדות עם הקושי של ילדיהם. על המערכת להוביל שיח מוגן ומכיל, לספק להם מידע אמין, נגיש ומותאם לשונות באוכלוסייה ובה בעת להוות עבורם כתובת להיוועצות ולתמיכה. חשוב לשתף את ההורים במנעד המענים האפשריים של המסגרת החינוכית כבר בתחילת תהליך בניית תכנית העבודה עם תלמידים אלה. שותפות המתקיימת תוך יצירת קשר ושיח מתמשך עם התלמיד,

הוריו, המורים והצוות הבין מקצועי, לצד עבודה בחדר המורים מניבה פירות איכותיים. להלן קווים מנחים לקידום קשר מיטבי עם הורים לתלמידים עם לקויות למידה וקשב ביישום התכנית "מלקויות ללמידה":

- בתחילת השנה בכיתה ז', חשוב לכנס ולידע את כלל ההורים באשר למדיניות משרד החינוך ואופן יישומה במסגרת התכנית "מלקויות ללמידה" בבית-הספר. בנוסף, חשוב לקיים מפגש עם הורי התלמידים אשר אותרו כמתקשים. במפגש זה יקבלו ההורים מידע והסבר על תהליך הטיפול בילדם (נספח1 - מכתב לדוגמה להורים).

- חשוב לקיים מפגשים שוטפים וקבועים לאורך שנות הלימודים בחטיבה, המקדמים אמון ושיח פתוח. במפגשים אלה יתאפשר לבחון ולדון ביחד במידת התקדמותו של התלמיד וחיפוש משותף אחר מענים אחרים.

- עם גיבוש תכנית ההתערבות נדרש עדכון שוטף של ההורים על ידי הצוות החינוכי אודות המענים הניתנים לילדם. העדכון יכלול את יישום ההחלטות בהקשר לתהליך העבודה עמו, תוך בחינת תחומי שותפות אפשריים לשם מתן מענה רלוונטי לצרכי הילד ומשפחתו.

- בתחילת כל שנה ובסיום כל שלב של קבלת החלטות במהלך השנה ובסיום כל שנת לימודים, יש להזמין את ההורים לעדכן אותם ולקיים עימם שיח באשר להתקדמות בנם והתהליך החינוכי לקידומו (גם כאשר צוות בין מקצועי מחליט כי התלמיד התקדם ואיננו זקוק יותר להמשך ליווי והתערבות).

- בשנה השלישית ליישום, כאשר התלמיד לומד בכיתה ט', יש לזמן את ההורים ולשתפם בדבר המלצת הצוות הבין מקצועי: הפניה להמשך ברור במל"ל לצורך התאמות בדרכי היבחנות הדורשות אבחון/ זכאות להתאמות שבסמכות ביה"ס בלבד (אין צורך באבחון)/ או, שהתלמיד רכש מיומנויות ואין צורך בהתאמות בדרכי היבחנות.

- במידה והומלץ על הפניה של התלמיד למערך האבחון במל"ל, על ביה"ס לקבל את הסכמתם של ההורים באמצעות טופס הסכמת הורים לאבחון וטופס ויתור סודיות, וליידע אותם בדבר הצורך בהשתתפות כספית סמלית בתשלום לאבחון (200-300 ₪).

- במידה והורים בוחרים לוותר על עריכת אבחון במל"ל עבור ילדם במימון משרד החינוך, בתום חטיבת הביניים למרות המלצת ביה"ס בנושא, על ההורים למלא טופס ויתור אבחון המשמעות היא כי ההורים לא יהיו רשאים לבקש בעתיד דיון בדבר זכאות להתאמות בהבחנות בבחינות הבגרות ואף לא יהיו רשאים להמציא אבחון שלא נערך במל"ל. כמו כן, למען הסר ספק יובהר כי לא ניתן יהיה להמציא דו"ח אבחון שנעשה ע"י גורם מאבחן פרטי שלא במסגרת מרכזי המל"ל בשפ"ח כיון שהוא לא ייחשב כקביל.

- בסיום האבחון, המאבחן יזמין את התלמיד והוריו לפגישה בה יוצגו ממצאי האבחון, בכתב ובע״פ. את דו״ח האבחון יעבירו לביה״ס להמשך טיפול.
- מומלץ להכשיר את הצוות החינוכי לדיאלוג מצמיח עם הורים. לרשות הצוות המוביל יחידת הפיתוח המקצועי ״להיות איתם״ בנוגע לעבודה עם הורים.
- מומלץ לזמן הרצאות ומפגשי הנחייה בנושא ״הורות לילדים עם לקות למידה והפרעת קשב״ לצוותי החינוך ולהורים, כמו גם לקיים קבוצות תמיכה, קבוצות רגשיות להורים, הדרכה וליווי להורים.
- באם נבחרה תוכנית התערבות תוספתית המתמקדת בעבודה ישירה עם התלמיד, יש לשתף אותם ולקבל את הסכמתם בכתב לכך.
- במעברים בין מסגרות חינוך חשוב שביה״ס יעביר להורים דו״ח מסכם על התהליכים וההתערבויות שנעשו בחט״ב מומלץ כי ההורים יעבירו דו״ח זה למסגרת החינוכית החדשה. זאת, על מנת לאפשר רצף חינוכי והמשך טיפול וכניסה מיטבית למסגרת החדשה.

עוד על שותפות הורים והדגמות ליישום ניתן לעיין:

אם מישהו היה אומר לי... מדריך להורים של תלמידים בעלי הפרעות קשב

נפגשים- מסע רפלקטיבי להבניית שותפות חינוכית בין צוותי החינוך וההורים

פרק ה' – תהליכי יישום

יישום מיטבי של תוכנית מערכתית, מחייב שותפות של כל הגורמים המעורבים בתהליך החינוכי ביה"ס ומחוצה לו. שותפויות שיתמקדו ביצירת שפה אחידה של תפיסה, יצירת תשתיות ושגרות עבודה, איגום משאבים, מעורבות ודיאלוג של בעלי תפקידים וגופים יסייעו בפיתוח והטמעת התהליכים שיובילו לטיפול וקידום התלמידים המתקשים במערכת.

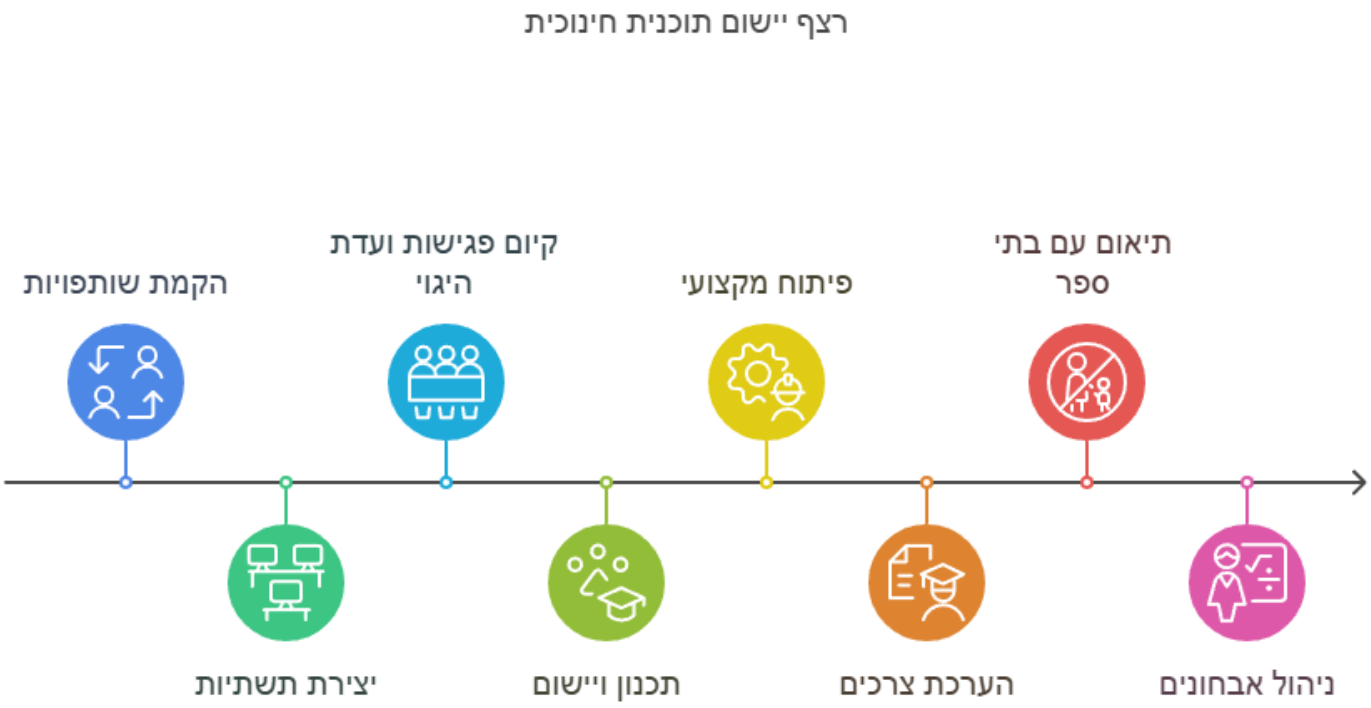

אופן היישום ברשות המקומית

העבודה ברמת הרשות המקומית בהובלתם של ראש מינהל החינוך והמפקח על ביה"ס, תתמקד ביצירת שותפות מקצועית, בניית תשתית ושפה אחידה בין כלל הגורמים המעורבים. כמו כן, היא תסייע בראייה ובניית רצף הצרכים והמענים לכל הגילאים. עקרונות העבודה המוצגים בפרק זה הינם הבסיס ליצירת תשתית מיטבית ברמת הרשות המקומית.

ועדת ההיגוי הרשותית

במסגרת יישום התכנית "מלקויות ללמידה" ועדת ההיגוי הרשותית תתכנס כ- 2-3 פעמים בשנה, לשם יצירת תשתית מיטבית להטמעה, פיתוח, יישום התערבות ומעקב אחר ביצוע, לצד תהליכי הערכה מוסדרים.

משתתפים: ראש מינהל חינוך- יו"ר. מפקח חינוך על יסודי (מכל המגזרים הרלוונטיים כולל מפקח של בעלויות), מנהל השפ"ח והפסיכולוג מרכז התכנית, מפקח על הייעוץ, מנהל פסג"ה, מדריך ל"ל, וגורמים רלוונטיים נוספים כגון : מדריכת אל"ה - הכלה והשתלבות, מנהל מתי"א, מדריך מחוזי ממונה מטעם אגף א' לילדים ונוער בסיכון, מדריך מחוזי ממונה מטעם אגף עולים חשוב להזמין גם את המפקח המחוזי הרפרנט לתחום ל"ל והמפקח הרפרנט לתוכנית אל"ה אשר יעשו ככל יכולתם להשתתף. בנוסף, על פי הצורך ונושא הדיון, ניתן לשקול להזמין מנהלים ונציגים מבתי הספר.

מטרות הועדה:

- טרום יישום –הכרות עם התוכנית ותהליכים נדרשים ליישום הבנת מהותה, רכיביה וחשיבותה
- יצירת שותפות בהובלת ההטמעה
- בחינת צרכי הרשות- זיהוי גורמים מעכבים/מקדמים
- התייחסות למכלול הגורמים המשפיעים על יישום התכנית כבר בשלב התכנון
- תכנון וגיבוש הסכמות על דרכי עבודה : גיבוש צוות מוביל, צוותי עבודה, תכנון לוחות זמנים, קביעת שגרות כולל הגורם האחראי לזימון המפגשים, דרכי תיעוד ותפוקות מצופות.
- יצירת מיפוי מבוסס נתונים של צרכי בתי הספר השונים ברשות המקומית
- בחינת הצורך בתוספת משאבים
- יצירת רצף טיפולי בין שכבות הגיל (כולל מעברים)
- , ליווי צרכי מערך האבחון "מלקויות ללמידה" (מל"ל) שבשפ"ח ותהליך ההפניה לאבחון.

נושאים לדיון וקבלת החלטות בוועדת ההיגוי הרשותית :

1. **מעקב אחר יישום התכנית ברשות לאורך השנים-** בחינת צרכים, איגום משאבים, שימוש בתקציבים והצעת פתרונות ישימים.
2. **פיתוח מקצועי-** קידום ומעקב אחר תהליך הפיתוח המקצועי והטמעתו בבתי הספר וברשות.
3. **תכניות התערבות תוספתיות-** עדכון לגבי התכניות הנבחרות ומעקב אחר ביצוע בפועל, כולל אחריות על התשלום למנחים בהתאם להנחיות הדיווח למשרד החינוך. נספח ג'

4. **דיון ומעקב אחר סיכומי החלטות** שעלו בדיונים הקודמים ובוועדות היגוי בבי״ס.
5. **קביעת דרכי תקשורת, תהליכי הסברה ועבודה עם הורים** בתיאום ושיתוף עם בתי הספר.
6. **מערך האבחון ״מלקויות ללמידה״** בשפ״ח – מעקב אחר תהליך ההקמה, גיוס כח אדם, פיתוח מקצועי, תחזוקה ובחינת צרכים נוספים. תכנון אופן גביית התשלום (הסמלי) מההורים, ומעקב אחר ביצוע האבחונים.

מחוון לדיון בוועדת היגוי ברשות המקומית

ב. לוחות זמנים לתהליכי היישום ברשות המקומית

רכיב	לוח זמנים	שנה I	שנה II	שנה III
מעברים	יולי-ספטמבר			נתונים כמותיים - מס׳ תלמידים חדשים שנקלטו בשכבה ט׳. נתונים כמותיים - תלמידים שנקלטו בתיכונים לאחר שלמדו בחט״ב במסגרת התכנית חשיבה רשותית - מענים בחטיבות העליונות
ועדות היגוי רשותית	אוגוסט- נובמבר	גיוס השותפים, למידת הצרכים, קביעת דרכי עבודה ותיאום המועדים של ועדות היגוי		
		דיון מבוסס נתונים ואיתור צרכים רשותיים	מעקב אחר נתונים, היוועצות, בחינת צרכים נוספים וחיפוש מענים בהתאם. היערכות לקראת הקמת מערך אבחון ״מלקויות ללמידה״.	דיון בנתונים, המשך ליווי הקמת מערך ״מלקויות ללמידה״ ובביצוע האבחונים.
	פברואר	מעקב אחר נתונים ודיווח ביניים		קבלת דיווח על מספר התלמידים שהופנו לאבחון, על תהליך האבחון וצרכי המל״ל
	יוני	דיווח מסכם, משוב ובקרה, גיבוש צרכים לשנה הבאה		
פיתוח מקצועי	אוגוסט-ספטמבר	מעקב אחר לוחות זמנים למפגשי הפיתוח המקצועי בתי הספר		

תכניות התערבות תוספתיות	יוני	מעקב אחר תהליך בחירת התוכנית התוספתית בבתי הספר		
	אוקטובר	התחלת היישום והיערכות לביצוע התשלום למנחים		
	אפריל- מאי	מעקב אחר ביצוע התשלום למנחים (איסוף דוחות ביצוע/ נספחי ג' חתומים והעברתם למשרד החינוך). דיון מסכם בדבר השפעת התוכנית התוספתית		
מערך "מלקויות ללמידה" (מל"ל)	ספטמבר- דצמבר	מינוי רכז בשפ"ח והיערכות להקמת המערך	עבודת הפסיכולוגים בצוותים בין מקצועיים בביה"ס והתייחסות רשותית לצרכים	סיום גיוס מאבחנים למל"ל הצגת נתונים של מס' התלמידים הצפויים להיות מופנים למל"ל. הכשרות מאבחנים, גביית תשלום מההורים 1.1.22 התחלת ביצוע האבחונים.
	לאורכה של השנה		גיוס מאבחנים וגיבוש צוות מאבחנים	קבלת דיווח על ביצוע האבחונים והעברת המידע ההמלצות להורים ולמחוז.

אופן היישום בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה

העבודה בבית הספר עם תלמידים שאותרו כמתקשים או עם חשד ללקויות למידה וקשב, מתבססת על מדיניות החורטת על דגלה את ההכלה ומתן מענה מותאם לצרכים השונים של התלמידים, בדגש על קידום לומד עצמאי. בתהליכי העבודה המערכתיים חשוב להקפיד על איתור ומיפוי, התערבות, הערכה ובקרה מתועדים, לצד העצמת צוותי החינוך באמצעות פיתוח מקצועי וקידום עבודת צוות. כחלק משגרת העבודה, הצוות החינוכי בבית הספר יקיים ישיבות מעקב מתועדים אחר התקדמות התלמידים. מומלץ ככל שניתן לשתף גורמים רלוונטיים המעורבים בעבודה עם התלמיד והוריו.

<u>מטרות התהליך בבית הספר:</u>

- התבוננות הוליסטית ומעמיקה לקידום תפקודם של התלמידים המתקשים ואלה עם חשד ללקות למידה וקשב, מענה לצרכיהם הלימודיים, הרגשיים והחברתיים.
- הגדלת שיעור הלומדים העצמאיים בקרב התלמידים המתקשים ואלה עם חשד ללקות למידה.
- העצמה וקידום המסוגלות המקצועית של צוותי חינוך ע"י תהליכי העשרה, פיתוח מקצועי, הנחיה, ומתן כלים יישומיים לעבודה עם תלמידים מתקשים.
- חיזוק עבודת הצוות הבין מקצועי כשגרת עבודה המסייעת בהערכת המענים והתקדמות התלמיד. זאת, באמצעות ליווי ותמיכה במחנך כמנהל הכיתה המתכלל את המענים לכלל התלמידים שבאחריותו.
- שותפות עם קהילת ההורים.

<u>התהליכים הנדרשים:</u>

יישום התכנית "מלקויות ללמידה" בחטיבת הביניים מחייב היערכות מקדימה וראיה כוללנית של כלל משאבי וצרכי בית הספר, קידום שותפויות ותכנון העבודה בהתאם למשאבים ולפרקטיקות העומדים לרשות המנהל והצוות בהיבט המערכתי והפרטני. כחלק מהטמעה מערכתית של עקרונות ההוראה המותאמת והעמקה בצרכי הפרט נדרשות **שגרות עבודה** הכוללות: תהליכים של היוועצות, העברת מידע וקבלת החלטות של כלל השותפים במעשה החינוכי: עבודה בצוותים בין מקצועיים, מפגשי למידה והנחיית מורים, מפגשים עם הורים, לוחות זמנים קבועים וידועים מראש, בנייה ויישום תכניות התערבות ותיעוד ומעקב אחר התקדמות התלמידים

התהליכים הנדרשים בחטיבת הביניים ליישום התוכנית בהיבט המערכתי:

<u>ועדת ההיגוי הבית ספרית</u>

ועדה זו תתכנס בין פעמיים לשלוש פעמים בשנה במטרה לדון בסוגיות מערכתיות הקשורות בהכלתם וקידומם של מגוון הלומדים. במסגרת ועדה זו היא תעמיק בנתוני המיפויים הבית ספריים, יערך מעקב אחר יישום עקרונותיה, רכיביה ושגרות עבודה של התכנית "מלקויות ללמידה" בחטיבת הביניים (ניתן להיעזר במחוון לוועדת ההיגוי הבית ספרית).

הרכב הוועדה: מנהל חט"ב- יו"ר, רכז השכבה, רכז פדגוגי, מת"לית, יועץ, רכז הכלה והשתלבות, פסיכולוג, מדריך ל"ל, וגורמים רלוונטיים נוספים כגון : מחנכים, רכז מקצוע, רכז ילדים ונוער בסיכון, רכז עולים, מורת שילוב, מדריך אל"ה, מומחה תחום מטעם המת"א.

השיח בוועדה יעסוק בסוגיות מערכתיות הקשורות בקידום תלמידים עם קשיים כגון: הוראה מותאמת יישום העקרונות הנלמדים במסגרת הפיתוח המקצועי, הפעלתה של תכנית ההתערבות התוספתית, מעקב אחר תהליכי תיעוד, נתונים בית ספריים וקבלת החלטות.

<u>פיתוח מקצועי של הצוות החינוכי</u>

במסגרת התוכנית "מלקויות ללמידה" הצוות החינוכי יקבל מדי שנה, במשך ארבע שנים, חמש שעות נוספות לפיתוח מקצועי בנושא: עבודה עם תלמידים מתקשים או עם חשד ללקויות למידה והפרעת קשב. שעות אלה יחולקו לארבעה מפגשים לאורך שנת הלימודים ומומלץ לתכנן ולפרסמם מבעוד מועד. בנוסף, באפשרותו של מנהל חטיבת הביניים להקצות את 30 שעות ההשתלמות הבית ספרית לנושא זה (בהתאם למתווים של מרכזי פסג"ה) ואף מומלץ להקצות לכך זמן באחד מימי ההערכות של תחילת שנת הלימודים. כמו כן, עומדות לרשותו של המת"ל יחידות העשרה נוספות להנחיית מורים לאחר ארבע השנים הראשונות גם בנושא למידה היברידית. מומלץ לגבש ראיה כוללנית לאיגום המשאבים עם תכניות נוספות .

המנהל יבחר את הגורם להנחיית הצוות החינוכי בהתאם לכתוב במתווה של הפיתוח המקצועי (עמודים 57- 59) מומלץ כי ההנחיה תתבצע ע"י אנשי מקצוע מצוות ביה"ס (בנוסף למת"ל). זאת, על מנת לפתח שפה בית ספרית, להצמיח תשתית מקצועית ולהבטיח ליווי והטמעה מיטבית של התכנים.

<u>תכנית ההתערבות התוספתית</u>

הצוות המוביל יבחר בכל שנה את תכנית ההתערבות התוספתית המתאימה לצרכי בית הספר. תהליך הבחירה יתבסס על מאפייני בית הספר, צרכי התלמידים והצוות החינוכי, תכניות קיימות והתשתית הנדרשת להפעלתה בהתאם לתנאים המופיעים בעמודים 56-47. גם במקרה זה מומלץ לאגם משאבים עם תכניות נוספות.

<u>צוות בין מקצועי כיתתי</u> (צב"מ)

מעקב ומשוב אחר צרכים כיתתיים ופרטניים בחטיבת הביניים בתכנית "מלקויות ללמידה" הינם חלק משגרת עבודת הצוות הבין המקצועי (צב"מ). הצוות יתכנס 2-3 פעמים בשנה, לשם דיון ומעקב רציף ושיטתי אחר תפקודם של התלמידים אשר אותרו עם קשיים בלמידה על כלל ההיבטים. הצב"מ ידון בבניית תכנית התערבות מותאמת לצרכיו של התלמיד, מעקב אחר יישומה ובקרה על יעילותה. כמו כן בתום כל מחצית, חשוב לערוך מיפוי בנוגע למקור הקושי של התלמיד ולבחון מי הם התלמידים שלא נמצא אצלם פער משמעותי בין הידע שרכשו לבין הבעתו ולכן הוסר החשד לקשיים על רקע לקות למידה ו/ או הפרעת קשב. בהתאם תתקבל החלטה בנוגע להמשך הטיפול וההתערבות ברמה הכיתתית וברמה הפרטנית.

עבור תלמידים שימשיכו להציג פער משמעותי בין הידע הנרכש לבין הבעתו שיעלה חשד ללקות למידה, וזאת למרות התערבות אינטנסיבית, הצב"מ ישקול את הצורך בהתאמות בדרכי היבחנות ובהפניה להמשך בירור ואבחון במערך המל"ל במהלך השנה השלישית ליישום התכנית

את הדיונים בדבר תפקודו של התלמיד וההחלטות של הצוות הבין מקצועי יש לתעד בטפסי הצב"מ בכל מחצית ובכל שנה לאורך שלוש השנים.

הרכב הצוות הבין מקצועי : מחנך, רכז שכבה, יועץ, מת"ל, פסיכולוג (במידת האפשר) לפחות מורה מקצועי אחד וגורמים רלוונטים נוספים

מטרות ודגשים בעבודת הצוות הבין מקצועי: דיון במיפוי הכיתתי, חוזקות וקשיים של התלמידים כפי שמתקבלים ממבדק עמי"ת ומבדקי איתור במקצועות נוספים וקבלת החלטות בנוגע לתלמידים המאותרים להתערבות ומעקב במסגרת התכנית "מלקויות ללמידה" עפ"י :

- דיון והיוועצות בהקשר לפרופיל התפקודי וצרכי התלמיד והכיתה
- גיבוש התערבויות מתאימות
- משוב ובקרה אחר השפעת תכניות ההתערבות,
- מעקב אחר התיעוד המתבצע על התלמידים המתקשים

- ניתוח מעמיק של ההתערבות, תוצאותיה ואינטגרציה של המידע שנאסף, דיון וקבלת החלטות מדי מחצית אודות הצורך בהמשך בירור במקרה ונמצא קושי מתמשך בהבעת הידע הקיים, על אף שנרכש.
- הערכת נחיצות ההתאמות בדרכי ההבחנות ושקילת הצורך להפנייה למערך מל״ל בהסתמך על המידע התלת שנתי.
- לאחר האבחון, קיום קשר רציף עם התלמיד והוריו.
- בכיתה י׳ הגשת בקשת ערר על המלצת המל״ל ע״י צוות ביה״ס, במידה ואין הסכמה. את הבקשה יש להגיש ב טופס בקשה לערר מל״ל בצירוף המסמכים המבוקשים.

התהליכים הנדרשים לקידום התלמיד בחטיבת הביניים:

<u>איתור</u>

- **לקראת המעבר לחטיבת הביניים** יאסף המידע הנחוץ ליצירת הרצף הטיפולי עבור התלמיד (בהתבסס על דיווחי ההורים, איסוף מידע מביה"ס היסודי (כמו היסטוריה לימודית, התערבויות שנעשו והשפעתן, נקודות חוזק), תעודת סיום כיתה ו', אבחונים קודמים, אם היו, וחומרי רקע נוספים).
- **כיתה ז'** - עם קבלת תוצאות מבדק עמי"ת (בתחילת כיתה ז') ומבדקי איתור נוספים, המידע שנאסף מההורים, מידע מבית הספר היסודי וחוות דעת מורים וצוות טיפולי באותה השנה, יאתר הצוות את התלמידים הזקוקים להתערבות. בהתאם לקשיים, לצד החוזקות שיעלו יבחר הצוות הבין מקצועי את המענים לתלמידים ותבנה עבורם תוכנית התערבות.
- בהמשך התהליך ובהתאם לצורך יתקיים מפגש של המת"לית או מורת השילוב (כאשר מדובר בתלמיד המקבל שירותים מסל החינוך המיוחד) או מורת עולים כאשר מדובר בתלמיד עולה עם התלמיד להעמקת ההיכרות עם צרכיו.

- **סימנים ורמזים -** בנוסף למבדקי האיתור חשוב שבמהלך ההוראה השוטפת יתעד הצוות החינוכי בתיק הסמ"ל/כלי מיפוי דיגיטלי סימנים או רמזים המעלים חשד לקושי משמעותי בלמידה המגובים בעדויות (כגון: השתתפות בדיוני הכיתה לעומת הישגים נמוכים, הימנעות מקריאה או כתיבה, פניות מרובות לתיווך, אי שקט, איטיות ועוד).

איתור תלמידים עם קשיים שנקלטו לאחר תחילת הלימודים בכתה ז'- תהליך קליטת תלמידים חדשים בביה"ס שבתוכנית "מלקויות ללמידה" שהחלו ללמוד לאחר תהליכי האיתור הראשונים בשליש הראשון של כיתה ז'- יש לאתר את התלמידים המתקשים בהתבסס על עדויות ודיווחים מביה"ס המזין (איסוף מידע מההורים, תעודות ו-ח, שיח עם התלמיד, מבחנים, עבודות ועוד) ולהתייחס לצרכיו של כל תלמיד. הצוות הבין מקצועי יבנה עבורם תכנית התערבות של לפחות חצי שנה תוך בקרה ומשוב והמשך בהתאם לצורך.

<u>התערבות עם תלמיד</u>

ההתערבות עם תלמידים המגלים קשיים מדגישה את התהליך הרב תחומי המתייחס להיבט הלימודי, חברתי/ התנהגותי ורגשי אשר מטרתו להקנות לתלמיד כלים ללומד עצמאי, ככל שניתן. לקושי בתפקודו של התלמיד יכולות להיות סיבות רבות כגון קשיים רגשיים, ביקור סדיר, יכולות, מוטיבציה, היבטים חברתיים, חסכים תרבותיים, חסך לימודי, חסך על רקע שפתי, הפרעת למידה שמקורה בלקויות למידה, הפרעת קשב ועוד. הצוות הבין מקצועי יעלה השערות שונות למקור הקושי וידון באופן נרחב במאפייני הקושי וסיבותיו, על מנת להתאים ככל שניתן מענה ההולם את צרכי התלמיד.

ההתערבות יכולה להתבצע בכיתה ו/או מחוצה לה בהתאם לצרכי התלמידים, משאבי ביה"ס והיבטים מערכתיים נוספים. בכיתה תינתן הוראה המכוונת לכלל התלמידים תוך התחשבות בשונות הלומדים, <u>עפ"י העקרונות לבניית שיעור מותאם</u> (בחוברת מודל התגובה להתערבות עמ 57) : למידה פעילה, הוראה מפורשת, שילוב בין תוכן למיומנות, שילוב היבטים אוריינים בשיעור, התייחסות לשונות לומדים והוראה המשלבת היבטים פסיכו-פדגוגיים. במקביל, ההתערבות לתלמידים הזקוקים למענה ממוקד יותר תתבצע בשיעורים קבוצתיים הנובעים מתוכניות ומקורות שונים כגון: תכנית אל"ה, שעות שילוב, תוכנית ההכלה וההשתלבות, קבוצות רגשיות, שעות פרטניות ,שעות עולים ומענים אחרים, במטרה לחזק את תחושת המסוגלות והביטחון העצמי.

תיעוד ההתערבות- במסגרת השגרות השוטפות וישיבת הצוות הבין מקצועי, לאורך שנות הלימוד בחט"ב, יערך תהליך סדור של משוב ובקרה מתועדים, פעמיים בשנה, ב<u>תיק סמ"ל (</u>עמודים 35-33)

או <u>כלי מיפוי דיגטלי.</u> התיעוד יתבסס על עדויות המתועדות באופן שוטף לאורך כל שנות הלימוד בחט"ב, על מנת להעריך את מידת התקדמותו של התלמיד ואת השפעת תכנית ההתערבות ובמקביל להמשיך להעמיק

בדרכים המסייעות להתקדמותו. העדויות יכללו שיחות מתועדות עם התלמיד ועם הוריו, דיווחי מורים, גיליונות הישגים, תוצרים בכתב ידו של התלמיד , תעודות מחצית וסיום, עבודות התלמיד ומבחנים משווים, תוך התייחסות ליכולתו של התלמיד לפצות על קשייו.

<u>ניטור וקבלת ההחלטות</u>

תהליכי ניטור וקבלת החלטות דורשים מעקב שיטתי, הדוק ורציף אחר התלמידים שאותרו להתערבות לאורך התהליך התלת שנתי. לשם כך נדרשת עצירה בזמנים קבועים, המאפשרת מעקב אחר יעילות ההתערבות והשפעתה. ניטור וחשיבה משותפת הנשענים על עבודה מקיפה בשגרת התכנית "מלקויות ללמידה" הכרחיים לצורך קבלת תמונה עדכנית מקיפה יותר אודות תפקוד התלמיד על בסיס הצרכים המשתקפים מהנתונים שנאספו. לתהליכי הניטור משמעות חשובה גם בקידום התרבות הארגונית בבית הספר ושיח מבוסס נתונים המשקף את העשייה החינוכית הן של ביה"ס והן של התלמיד.

קבלת החלטות פדגוגיות ברמת המערכת והפרט תתבסס על ניטור מקיף של נתונים בתום כל מחצית. תרבות זו תאפשר קבלת החלטה מושכלת הבוחנת בכל פעם מחדש את תהליכי ההוראה והלמידה של הצוות החינוכי והתלמידים. לפיכך, בתום כל מחצית, תתקיים הערכה אודות השפעת ההתערבות על תפקודו של התלמיד בהתבסס על ניתוח מעמיק של הפרופיל המתקבל מתיק הסמ"ל/כלי מיפוי דיגטלי והחלטה בנוגע להמשך המעקב ואפקטיביות ההתערבות. **בתום כל מחצית** יוחלט מיהם התלמידים שהוחלט כי יוכלו להמשיך ללמוד באופן עצמאי לעומת אלה המגלים עדיין פערים משמעותיים בין ידיעותיהם להישגיהם בפועל. כאמור, **יש לתעד את הסיבות להחלטה.**

ההחלטות יתבססו על תכלול נתונים המאפשרים להצביע על :

1. <u>נמצאו פערים חריגים ומשמעותיים במידה רבה מאוד</u> – במקרה בו העדויות שנאספו מצביעות על יכולות טובות של התלמיד ורכישת הידע לצד קושי משמעותי בהבעתו, תתקבל החלטה להמשך בירור והתערבות תוך דגש על טיב יעילותה.
2. <u>נמצאו פערים במידה בינונית</u> – במקרה בו העדויות שנאספו מצביעות על פערים במידה בינונית (פערים שאינם עקביים, בחלק מהמקצועות, קיים שיפור אך לא במידה מספקת וכד'), תתקבל החלטה להמשך בירור והתערבות ממוקדת תוך דגש על טיב יעילותה.
3. <u>נמצאו פערים קלים ובמידה מועטה</u> <u>או שלא נמצאו פערים כלל</u>- במקרים בהם העדויות שנאספו מצביעות על פערים קלים, חשוב לאתר את מקורם ולבנות התערבות התואמת את הקושי שמקורו אינו בלמידה ובמקביל אם לא נמצאו פערים כלל והתלמיד הגיב באופן חיובי להתערבות, חשוב לציין את נקודות החוזק שאפשרו לתלמיד לעקוף את הקושי. במקרה זה הצוות החינוכי ימשיך לקדם את התלמיד ללא

צורך בהפנייתו להמשך בירור במערך המל״ל. יש לציין בתיק הסמ״ל/כלי מיפוי דיגטלי את העדויות שהביאו לקבלת ההחלטה.

בדיקת נחיצות ההתאמות בדרכי ההבחנות– כאמור, כחלק מתהליכי ההתערבות והמשך איתור מקור הקושי והמענים לאורך התהליך, אם לאחר התערבות של 3 מחציות יעלה חשד כי למרות ההתערבויות וההבנה כי התלמיד רכש את הידע הנדרש, הוא עדיין מתקשה לבטא את ידיעותיו באופן המצביע על פערים משמעותיים בין ידיעותיו להישגיו תערך בדיקה פרטנית נוספת. בבדיקה זו יש לוודא כי מקור הקושי אינו נובע מקושי ברכישת הידע וחסך לימודי או כל גורם הדרה אחר. כאשר כל הממצאים יצביעו על נחיצות הבדיקה, **במהלך המחצית השנייה של כיתה ח׳** תערך לתלמיד בדיקה של נחיצות ההתאמות בדרכי היבחנות (נספח 3 בחוברת). בתהליך זה ניתן להעמיק ולהיעזר במסמך ״יישום ההתאמות בדרכי הבחנות״ ובחוברת ״התאמות בדרכי היבחנות לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב הנבחנים בשנת הלימודים תשפ״ה״. יש לציין ולתעד את הממצאים בדיון הצב״מ בטופס סיכום דיון מחצית כיתה ח׳. כל התלמידים להם נמצאה נחיצות להתאמות יועברו להמשך מעקב והתערבות **בכיתה ט׳**, ויעברו **מבדק עמי״ת בתחילת כיתה ט׳** וזאת בשל הצורך בהמשך בירור מקור הפער המשמעותי בין הידע שרכשו להבעתו. תוצאות המבדק ישמשו נדבך נוסף לגיבוש התמונה הכוללת אודות רמת התפקוד של התלמיד בשפת אם. בנוסף, תבדק מידת התקדמותם בתחומי הקושי האחרים שגילו.

החלטה להמשך בירור- במהלך המחצית הראשונה של כיתה ט׳ כמפורט לעיל יתכנס הצב״מ להחלטה מסכמת המתבססת על אינטגרציה בין עדויות מתועדות בתיק הסמ״ל/כלי מיפוי דיגטלי (סיכומי צב״מ, תוצרים לימודיים המעידים על תפקודו והתקדמותו, הישגים בתעודות, התייחסות לפערים ביחס לידיעותיו כגון : מבחן חוזר, גיליונות הישגים, מבחנים משווים, מועצה פדגוגית ועדויות נוספות שנאספו לאורך השנים), לבין ממצאי בדיקת נחיצות ההתאמות בדרכי ההבחנות ונתוני מבדק עמי״ת ט׳.

תלמידים שנתוני המבדק של כתה ט׳ מציגים תפקוד ברמה בסיסית או מתחת לרמה בסיסית, יש לבדוק כי קיימת הלימה בין ממצאים אלה לתוצאות מבדק עמי״ת מכיתה ז׳, ממצאי המעקב התלת שנתי כולל הישגים בתעודות סיום כתה ז׳, ח׳. אם לאור כל הממצאים הערכת רמת התפקוד והביצוע מצביעים על פערים משמעותיים בין רמת הידע שהתלמיד רכש לבין היכולת להבעתו ועל כך כי עולה חשד לקושי המחייב המשך התבוננות מקיפה, התלמיד יופנה לאבחון במערך מל״ל. לעומת זאת, במידה והממצאים מצביעים על תגובה חיובית להתערבות והישגים תקינים, יש לשקול היטב את נחיצות ההפניה להמשך בירור במערך האבחון.

את ההחלטה וההמלצות לגבי התלמיד ומידת התקדמותו יש לתעד בכלי מיפוי דיגיטלי בשאלון ההרחבה לתלמידים עם חשד ללקות למידה והפרעת קשב. למשתמשים בתיק סמ״ל ידני יש לתעד בטופס כיתה ט׳-

אחרון לפני הגשה למל״ל במסמך זה תהיה התייחסות להערכה של התלמיד, התהליך שעבר והמענים המומלצים להמשך.

בסיום כיתה ט׳ או במקרים בהם התלמיד עובר לבי״ס אחר, ביה״ס יצייד את הורי התלמידים שאותרו וטופלו במסגרת התכנית ״מלקויות ללמידה״ בדו״ח מסכם על תפקודו של התלמיד, ההתערבויות שניתנו, ההחלטות וההמלצות להמשך. את הדו״ח יוכלו ההורים להעביר לביה״ס אליו עובר ילדם.

התאמות בדרכי ההבחנות שבסמכות בית הספר - ככלל, התאמות שבסמכות בית הספר (הארכת זמן הבחינה והגדלת שאלון) מוזנות בסמוך למועד בחינת הבגרות ובצמוד להזמנת שאלוני הבחינה. אם הוחלט להמליץ בצוות הבין מקצועי על בקשה של הארכת זמן ו/או הגדלת שאלון יתקיים דיון מפורט ומתועד על פי העקרונות המנחים בחוזר הנהלים כולל שמות הנוכחים ותפקידם ולפרט את השיקולים שהנחו את הוועדה הבית ספרית בהחלטתה. כל המסמכים והפרוטוקולים של הדיונים יישמרו בתיק הסמ״ל/כלי מיפוי דיגיטלי של התלמיד ויועברו לתיכון בכפוף לוויתור סודיות.

הצוות הבין מקצועי בתיכון ימשיך להקנות לתלמידים שהומלצו כלים להתמודדות עצמאית ויקיים דיון סופי בהתאם לנתוני חט״ב וממצאי החטיבה העליונה בנוגע לנחיצות ההתאמה.

בכל אחד מהשלבים המפורטים לעיל יש ליידע את ההורים.

הפניה לאבחון במערך "מלקויות ללמידה" (מל"ל)

התוכנית "מלקויות ללמידה" כוללת גם רגולציה ופיקוח על תהליכי האבחון. לתלמידים שהומלצו לבירור אחרי תהליך תלת שנתי, האבחון ימומן ברובו, על ידי משרד החינוך ויכלול השתתפות סמלית בלבד של ההורים (200 ₪ עבור אבחון דידקטי או פסיכולוגי ו- 300 ₪ לאבחון פסיכו -דידקטי).

ההמלצה על המשך בירור במערך האבחון במל"ל תתקבל בצב"מ של מחצית ראשונה של כיתה ט' ותתבסס על מסקנותיו מהתהליך התלת שנתי המתועד בתיק סמ"ל/כלי מיפוי דיגיטלי. החלטה זו תכלול גם המלצות על ההתאמות בדרכי היבחנות (נספח 3 בעמ' 64). כאמור, מדובר רק במקרים של תלמידים עם **חשד מוצק ומבוסס עדויות ממושכות לקיומה של הפרעת למידה/ הפרעת קשב שאינה מאפשרת לתלמיד להעביר את הידע שרכש.**

פסיכולוג בית הספר יהיה שותף לכל ההחלטות על המלצה למל"ל. ההמלצות יכללו מסקנות המתייחסות למצבו של התלמיד, התהליך שעבר, הדגשים והמענים הנדרשים להמשך כולל הצורך בבדיקת זכאות להתאמות בדרכי היבחנות.

כל הבקשות יוגשו ע"י ביה"ס לא יאוחר מהתאריך **1 בדצמבר** בכל שנה ולאחר חתימה של מנהל ביה"ס. אישור מהמחוז לביה"ס יועבר טרם ההגשה למל"ל ובתאום עימם עד לתאריך ה- **1.1**. במקביל יעביר המחוז את טופס ריכוז ההמלצות לרכזת התכנית הארצית ולרכזת המל"ל הארצית. רק לאחר קבלת האישור מהמחוז ומהמל"ל יתאפשר להעביר את הבקשות להתחלת האבחון.

תלמידים שנקלטו כחדשים בכיתה ט' יופנו במידת הצורך להמשך בירור במערך האבחון מל"ל לא יאוחר מה **31 במרס** בכל שנה.

<u>התהליך:</u>

שמות התלמידים שיופנו להמשך בירור אבחוני במל"ל יופיעו "ב ריכוז מידע לקראת הגשה למל"ל (אחרי שסומנו ע' המחנך כמומלצים להמשך בירור אבחוני במלל בשאלון לל- ההרחבה) ו/או באופן ידני בטופס ריכוז המלצות להתאמות שבאתר .יש להעביר העתק למדריך הרשותי מטעם אגף לקויות למידה, המחוז ורכז המל"ל בטרם ההפניה. בית הספר יחתים את ההורים על האישורים הבאים: (רק לאחר שרשימת התלמידים המומלצים להמשך אבחון במל"ל אושרה ע"י המחוז והמל"ל ולאחר שנפתחה פניה במערכת הבגרותית המקוונת.)

1. <u>הסכמה</u> לאבחון במל"ל שבשפ"ח כולל הצורך בהשתתפות סמלית בעלות האבחון
2. <u>ויתור סודיות</u> אודות העברת המידע המצוי בבית הספר למל"ל
3. דוח תמצית תיק הסמ"ל של התלמידים, יש לצרף לתיק הסמ"ל את ה<u>דף הראשון לתיק סמ"ל</u> ולוודא שהוא כולל את כל מה שנחוץ בו. או דוח מסכם של כלי המיפוי הדיגיטלי והמסמכים המיועדים להפניה למל"ל באופן דיגיטלי.

במידה והורים בוחרים לוותר על עריכת אבחון במל״ל עבור ילדם במימון משרד החינוך, בתום חטיבת הביניים למרות המלצת ביה״ס בנושא, על ההורים למלא טופס ויתור אבחון המשמעות היא כי ההורים לא יהיו רשאים לבקש בעתיד דיון בדבר זכאות להתאמות בהבחנות בבחינות הבגרות ואף לא יהיו רשאים להמציא אבחון שלא נערך במל״ל. כמו כן, למען הסר ספק יובהר כי לא ניתן יהיה להמציא דו״ח אבחון שנעשה ע״י גורם מאבחן פרטי שלא במסגרת מרכזי המל״ל בשפ״ח כיון שהוא לא ייחשב כקביל.

<u>קבלת ההחלטות, משוב והמלצות האבחון</u> :

בסיום האבחון, המאבחן ימסור לתלמיד והוריו בעל-פה ובכתב (ביחד או לחוד, לפי שיקול דעתו) את תוצאות האבחון והמלצותיו המלאות, כולל המלצות בנוגע לדרכי היבחנות

המאבחן יבהיר ויסביר לתלמיד והוריו שזו המלצה בלבד. החלטה סופית של מערך מל״ל על ההתאמות בדרכי היבחנות תועבר למחוז. ההחלטה תוקלד במחוז ותתקבל לביה״ס.

<u>החלטות על התאמות בדרכי ההבחנות</u>: ביה״ס יקבל את ההחלטה דרך פורטל מוסדות חינוך, יעיין בה ויעדכן את התלמיד והוריו. כמו כן, יעדכן בדבר הזכות להגיש ערר. חשוב לתעד תהליך זה בתיקו של התלמיד אשר יועבר לתיכון (בכפוף לאישור על ויתור סודיות).

יש לסיים את תהליך מתן התשובות לתלמיד ולהורים תוך שבועיים מיום קבלת התשובה ולהמליץ להורים להעביר מידע זה לתיכון.

"מלקויות ללמידה" – קליטת תלמידים בתיכון

באחריות בית הספר לוודא את הזכאות/אי־זכאות להתאמות בדרכי היבחנות עבור תלמידים שסיימו לימודיהם בחטיבת ביניים בהם יושמה התכנית "מלקויות ללמידה". ניתן לצפות בתשובות בפורטל מוסדות חינוך – בתפריט "דו"חות וניתוחי מידע" – "משוב לבקשת התאמות מוועדות" ובמערכת הבגרויות החדשה. במקרים בהם ניתנה זכאות לשימוש בהתאמות בהיבחנות, ניתן ליישם אותה עם הכניסה לחטיבה העליונה (כלומר בתחילת כיתה י) ואף מומלץ לתרגל את ההיבחנות באמצעות ההתאמות שאושרו. לא יתקבלו אבחונים שלא נערכו במסגרת מערך המל"ל לצורך זכאות להתאמות בדרכי ההיבחנות. בנוסף, יש להמשיך ולבנות תוכנית עבודה מותאמת להתערבות בדרכי ההוראה והלמידה בהתאם להמלצות אבחון המל"ל.

שימו לב, **הזכאות להתאמות בדרכי ההיבחנות בבחינות הבגרות עבור תלמיד שלמד בחטיבת ביניים המיישמת את התוכנית ניתנת במסגרת התוכנית. בקליטת התלמיד בכיתה י' יש לאתר את כל התלמידים שלמדו בכיתה ט' ברשות מקומית ובחטיבת ביניים המיישמת את התוכנית "מלקות ללמידה".**

לא ניתן להגיש בקשות לדיון בוועדה המחוזית **בעבור תלמידים שלמדו בכיתה ט, בשנת הלימודים תשפ"ג, בבתי הספר שבהם מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה" בשנה השישית והשביעית שלה, בין אם ממשיכים לימודיהם בבתי הספר באותה רשות מקומית, ובין אם עברו ללמוד בבית ספר ברשות מקומית אחרת, שאינה בתוכנית.**

הבהרה: התאמות ברמה 1 שבסמכות בית הספר (הארכת זמן הבחינה, הגדלת שאלון הבחינה, שימוש בדף נוסחאות מורחב במתמטיקה) – **באחריות בית הספר התיכון** לרכז ולשמור את רשימת ההמלצות להתאמות אלה ובמידת הצורך להזמינן לתלמידים, מאגף הבחינות בסמוך למועד ההבחנות של התלמיד.

ערעור על החלטת מערך מל"ל עבור תלמידים מבי"ס שבתוכנית "מלקויות ללמידה":

עקרונות התוכנית מאפשרים איתור וטיפול בכל התלמידים הזקוקים לכך. וכוללים שיתופי פעולה בין צוותי החינוך והשפ"ח. על כן, יתכנו מקרים מעטים בהם יש לשקול היטב את הגשת הערר.

במקרים בהם הצוות החינוכי בתיכון או התלמיד/הוריו ימצאו לנכון לערער על החלטת מערך מל"ל, הם יוכלו להגיש בקשה לוועדת ערר שבמחוז בטופס ערר, לא **יאוחר מהתאריך 1 בינואר** של כיתה י'.

הבקשה לערעור על החלטת מל"ל תתאפשר במקרים הבאים:

1. בקשה לערעור על התאמות שנדחו באבחון שנערך במל"ל.
2. תלמיד שהוגש לאבחון במל"ל וקיבל התאמות, אך כעת מבקשים עבורו שינוי/הוספת התאמות.
3. תלמיד שאותר בחטיבה, נערכו התערבויות שונות ומעקב אחר התקדמותו (נפתח תיק סמ"ל/כלי מיפוי דיגיטלי),והוחלט בצוות בין מקצועי לא להגישו לאבחון במל"ל.
4. תלמיד שעלה לגביו חשד ללקות למידה **לראשונה בתיכון**. כלומר, לא עלה חשד ולא אותר כלל

בחטיבת הביניים

שימו לב, איתור תלמיד חדש עם חשד ללקות למידה רק בהגיעו לכיתה י הוא מקרה חריג מאוד. **עם זאת,** במקרים **חריגים ובודדים** בהם התלמיד לא אותר, יש לוודא כי קיימת סיבה מנומקת, מדוע הוא לא הוגש בתום התהליך בחטיבת הביניים. לצורך כך יש לפנות לקבלת כל המידע הרלוונטי מחטיבת הביניים בה למד התלמיד, לבדוק אם אותר וקיבל התערבות או לא אותר כלל, ומהן הסיבות לכך.

הנחיות להגשת הערעור

1. ההגשה באחריות צוות התיכון בכיתה י' ובליווי המדריכה הרשותית.
2. הגשת הערר על החלטת הזכאות או אי הזכאות להתאמות בדרכי היבחנות עבור כלל התלמידים שסיימו את לימודיהם בחטיבת ביניים בה מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה", תוגש במהלך מחצית א של כיתה י ולא יאוחר מ- 1.1.24 לוועדה המחוזית, בשבתה כוועדת ערר, שאליה משתייכת חטיבת הביניים על גבי נספח 4 – ערר מל"ל .
3. יש להגיש את הבקשה לאחר דיון מעמיק ומקיף בן מקצועי (צב"מ) המתקיים בכיתה י ,צוות בי **בהתבסס על המידע בתיק סמ"ל/כלי מיפוי דיגטלי מחטיבת ביניים, תעודות משש מחציות של חטיבת הביניים, גיליון ציונים כיתה י, תוצאות מבדקי המיפוי, חוות דעת מורי התיכון, עדויות ואבחון, במידה וכבר אובחן במל"ל.**

גם כאשר מוגשת בקשת ערר לבקשת ההורים יש למלא את כל המסמכים ותיקים שלא יוגשו כיאות לא ניתן יהיה לדון בהם.

<u>עם קבלת תשובת הערר, על הצוות ליידע את התלמיד והוריו בדבר ההחלטה הסופית.</u>

המועד האחרון להחזרת תשובות ערר מל"ל מהמחוז לבית-הספר יעשה עד 28.02.2024.

לוחות זמנים לתהליך היישום בחטיבת [illegible]

רכיב	לוח זמנים	שנה I	שנה II	שנה III
מעברים	מאי -אוגוסט	תלמידים בכיתה ז' – איסוף פרטי רקע מההורים עם קליטתם בחט"ב. תלמידים חדשים ברשות ח'-ט' - קבלת מידע רלוונטי ואיתור צרכים - בכפוף לאישור הורים תלמידים ט' שעברו בין בתי ספר באותה רשות- קבלת תיקי הסמ"ל- בכפוף לאישור הורים **עם המעבר לכיתה י' חשיבה בדבר מענים בחטיבות העליונות** תלמידים שנכנסו לכיתה י' לאחר אבחון במל"ל – העברת מידע רלוונטי וההחלטות מחט"ב לתיכון כולל ההמלצות להתאמות ברמה 1 שבסמכות ביה"ס בכפוף לאישור הורים. תלמידים שנכנסו בכיתה י' מרשות שאינה בתכנית ואותרו עם קושי– איסוף מידע רלוונטי ומתן התערבות. בהתאם לצורך הפנייה לדיון בוועדה מחוזית.		
ועדות היגוי				
ועדת היגוי ראשונה:	אוקטובר- נובמבר	דיון במפת הצרכים והמענים של כל התלמידים שאותרו עם קושי בחט"ב ובדגשים לעבודה בשנה זו על פי המחוון(בטופס כלי עזר לועדת היגוי בית ספרית)		
			-דיון בנתוני מבדק עמי"ת ט' תוך התבוננות מערכתית על התהליכים שנעשו בז'-ח' ובנתונים כמותיים לגבי תלמידים שבמעקב.	
ועדת היגוי שנייה:	ינואר - פברואר	דיון - מעקב שוטף אחר יישום התכנית בבית הספר, בהתבסס על נתונים , מענים והשפעתם ודיון בסוגיות מערכתיות.		

לוחות זמנים לתהליך היישום בחטיבת [illegible]

רכיב	לוח זמנים	שנה I	שנה II	שנה III
				הסקת מסקנות, הערכת התהליך והצגת נתונים בנוגע להפניה למל״ל.
ועדת היגוי מסכמת:	מאי- יוני	דיווח מסכם, משוב והערכה בהקשר לרכיבים השונים של התוכנית בהתבסס על נתונים כמותיים, כולל צרכים ומענים של תלמידים ומורים, פיתוח מקצועי של הצוות החינוכי ומשאבים תוספתיים. תכנון העבודה לשנה הבאה, בהתייחסות למשאבים ותשתיות ארגוניות נדרשות.		
תהליכי איתור, מעקב והערכה	יולי-ספטמבר	קביעת מועדים לשגרות הנדרשות (ועדות היגוי, צב״מ, פיתוח מקצועי ומסגרות התיעוד)		
		קליטת תלמידים חדשים – איסוף מידע באמצעות ההורים		
	ספטמבר-אוקטובר	העברת מבדק עמי״ת ז׳ ומבדקים נוספים		העברת מבדק עמי״ת לתלמידי כיתה ט׳ שאותרו עם קושי ונמצאים במעקב להתאמות שבסמכות המל״ל
בחירת התערבות ומתן מענה	לאורכה של השנה	בחירת סוג ההתערבות בהתאם לנתוני הרקע, דיווחי הורים, מבדקי האיתור, מסמכי התיעוד, עדויות וגיליונות הישגים קודמים		
תכניות התערבות תוספתיות		יישום התוכנית הנבחרת, ביצוע התשלום למנחים, דיווח מנחה והעברת המסמכים החתומים על ידי כל הגורמים לרשות/בעלות ולמשרד החינוך		
מפגש עם התלמיד	לאורכה של השנה	מפגש אישי עם תלמידים שקיימת לגביהם שאלה לצורך הערכת צרכיהם		
	יוני	הערכת התכנית שהופעלה במהלך השנה. מענה ל״קול קורא״ - בחירת תוכנית לשנה הבאה ושליחת הבקשה באמצעות מערכת המרכב״ה		

לוחות זמנים לתהליך היישום בחטיבת

רכיב	לוח זמנים	שנה I	שנה II	שנה III
תיעוד בתיק סמ״ל/כלי מיפוי דיגטלי	דצמבר, מאי	מעקב והערכת רמת התפקוד של התלמיד ותיעוד בתיק סמ״ל/כלי מיפוי דגיטלי מגובה בעדויות		
צוות בין מקצועי (צב״מ)	לכל הפחות פעמיים בשנה בסוף כל מחצית.		התבוננות והערכה של רמת התפקוד של התלמיד, מיקוד הדגשים בהתערבות וקביעת דרכי פעולה והחלטות להמשך.	נובמבר– הצלבת מידע בעקבות תוצאות מבדק עמי״ת ט׳, ריכוז עדויות נוספות והערכת הצרכים, מיקוד דגשים להתערבות וקבלת החלטה בנוגע לצורך בהפניה למערך מל״ל. יידוע הורים.
			ניתוח העדויות ובמידת הצורך בדיקת נחיצות ההתאמות.	
הורים	לאורכה של השנה החל מתהליך איסוף המידע, עדכון שוטף ועד למסירת ההחלטות.	איסוף מידע ממסגרת קודמת. ידוע בנוגע לתוצאות מבדקי האיתור. יידוע בנוגע לתכנית ההתערבות ולרציונל של התכנית מלקויות ללמידה. בסוף כל מחצית יידוע בנוגע להשפעת ההתערבות על התלמיד.		יידוע בנוגע להחלטת הצב״מ.
פיתוח מקצועי והנחיית מורים	אוגוסט- ספטמבר	קביעת 4 מועדים לפיתוח מקצועי לכלל המורים. (רצוי להתחיל כבר בימי הערכות)		
	לאורכה של השנה	קיום 4 מפגשי פיתוח מקצועי לכלל צוות המורים בבית הספר לאורך השנה		
		מפגשי הנחייה עם מחנכים ומורים מקצועיים בדגש התערבות וקידום תלמידים עם חשד ללקות למידה		

לוחות זמנים לתהליך היישום בחטיבת

רכיב	לוח זמנים	שנה I	שנה II	שנה III
איסוף עדויות	לאורכה של השנה פברואר- יוני	איסוף תוצרים ועדויות בכתב ידו של התלמיד המעידים על חוזקותיו וקשייו של התלמיד	איסוף תוצרים ועדויות בכתב ידו של התלמיד המעידים על חוזקותיו וקשייו של התלמיד. המשך בירור מקור הקושי ובדיקת נחיצות ההתאמות בדרכי ההבחנות.	סיום בירור התהליך התלת שנתי במסגרת מעקב התכנית. עד פברואר איסוף עדויות לגבי תלמידים חדשים בכיתה ט'.
הפניה למל"ל	נובמבר			דיון בצב"מ, הצלבת נתונים (חוות דעת מורים, עדויות מעבודות ומבחנים) וקבלת החלטות בדבר התלמידים שיופנו להמשך בירור במערך האבחון מל"ל. יידוע והחתמת הורים על ויתור סודיות, הסכמה לאבחון והסכמה להשתתפות סמלית בעלות האבחון.

לוחות זמנים לתהליך היישום בחטיבת

רכיב	לוח זמנים	שנה I	שנה II	שנה III
	1 בדצמבר			ריכוז בקלסר : דף ריכוז הבקשות לדיון ואבחון של רשימת התלמידים המופנים לאבחון במל״ל כולל תמצית תיק סמ״ל וחומרים נלווים. העברת טבלת ריכוז הבקשות להתאמות לאישור המדריך הרשותי והמחוז.
	1 בינואר			לאחר אישור המחוז והשפ״ח התחלת האבחונים במל״ל
	מרץ			31.3 הפניה מאוחרת להמשך בירור במערך האבחון במל״ל- עבור תלמידים חדשים בביה״ס שנקלטו בתחילת כיתה ט׳
	מאי-אוגוסט			קבלת ההחלטות במערכת במערכת המשלוחית - צפייה ב״פורטל מוסדות חינוך״ ומסירתן לתלמיד והוריו.

תרשים - תהליך העבודה בבתי הספר טרם ההפניה ובמל"ל

תרשים - תהליך העבודה בבתי הספר טרם ההפניה ובמל"ל

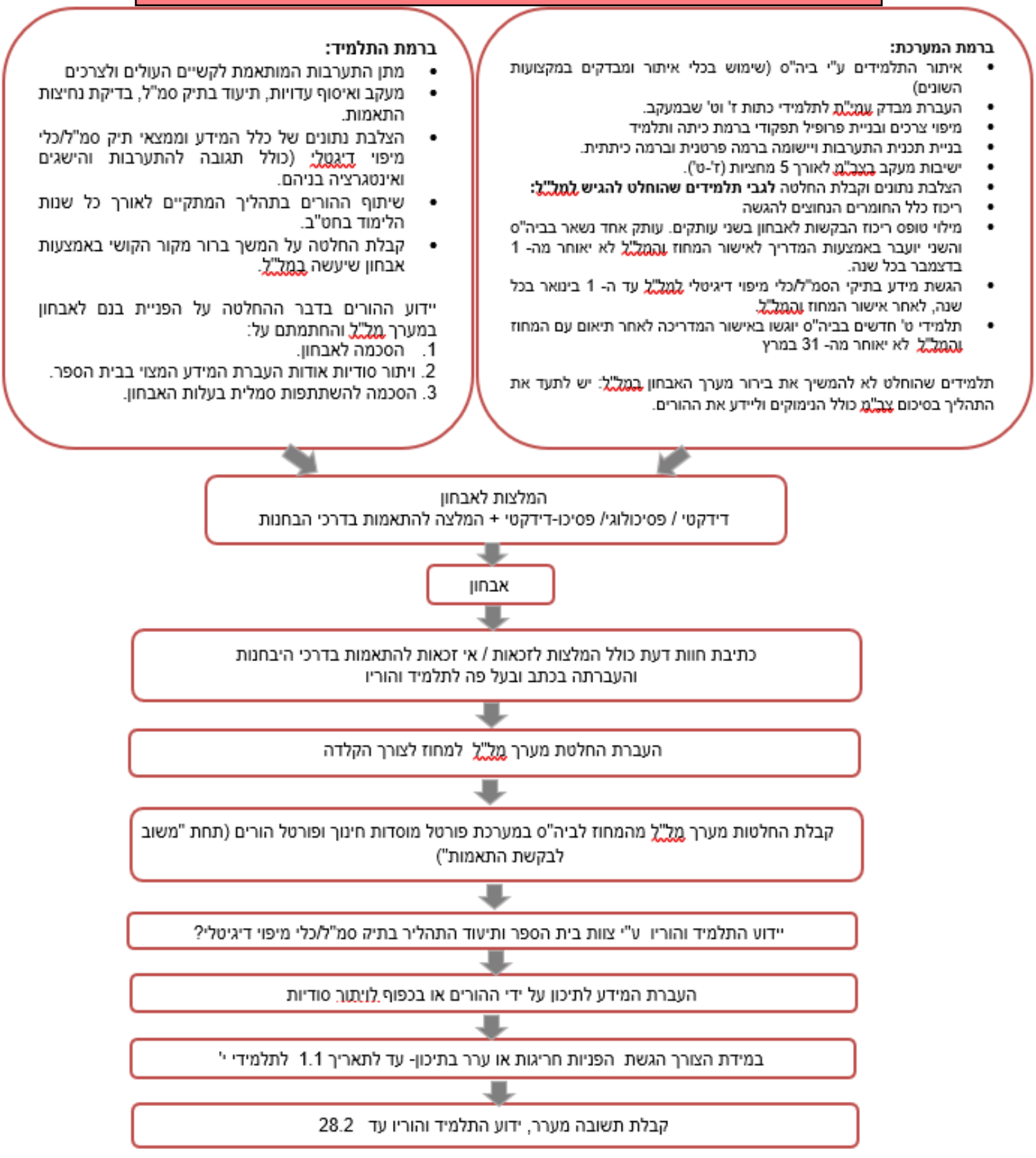

3. כלי איתור מיפוי מעקב ותיעוד

כלי מיפוי דיגטלי/ תיק סמ"ל)סיכום ,מעקב ,למידה(

רציונל

השדה המחקרי ומערכת החינוך מייחסים חשיבות רבה לתהליכי הערכה, בקרה ומשוב הכוללים את בחינת מידת יעילותן של ההתערבויות. על פי מודל התגובה להתערבות- RTI, אותו מאמץ משרד החינוך, נודעת חשיבות לפיתוח מנגנונים ותהליכים להערכת התקדמות התלמיד לאורך שנות לימודיו. הצוות החינוכי נדרש להכרות מעמיקה עם כישוריו וצרכיו של התלמיד, הכרות הכוללת איתור של התחומים הדורשים התערבות ובהתאם לכך, תכנון ויישום תכניות התערבות מותאמות.

עיקר ההתערבות תתמקד בהוראה מותאמת והקניית אסטרטגיות, כחלק מתהליך לקראת פיתוח לומד עצמאי. על מנת שההתערבות תהיה אפקטיבית, ההערכה צריכה להיות רציפה, שיטתית ומבוססת על עדויות וחוות דעת של מספר מורים. תיעוד תהליכים אלה חיוני ביותר.

נוסף על כך, עפ״י ספר האבחנות הפסיכיאטריות החמישי, DSM5 על מנת לקבוע אבחנה של הפרעת למידה ספציפית או הפרעת קשב, נדרשת התערבות ממושכת ומעקב מתועד אחר תפקודו של התלמיד ולאחר מכן תבחן השפעת ההתערבות שקיבל על תפקודו.

הסבר על הכלים

כלי המיפוי הדיגטלי

כלי זה פותח בשותפות בין אגפית במשרד החינוך ונעשה מתוך חשיבה ורצון להנגיש ולהקל על הצוותים את ריכוז החומרים וכן מתוך הבנת חשיבות התיעוד והמעקב אחר התקדמות התלמיד ולהתאים עבורו את המענה המדוייק. כלי מיפוי דיגיטלי הוא שאלון הממפה את התפקוד הלימודי, הרגשי, ההתנהגותי והחברתי של כלל תלמידי מוסדות החינוך. הכלי מיועד לשימוש פנים בית ספרי ומסייע בקבלת תמונה הוליסטית על התלמידים ברמה פרטנית, כיתתית, שכבתית ובית ספרית. לאור התמונה המתקבלת מהמילוי המוקפד של השאלון ניתן לבנות תוכנית התערבות מותאמת יותר המקדמת ידע, מיומנויות וכישורים באופן אישי וכיתתי המתייחסת לצרכים – קשיים וחוזקות ובהמשך, גם לעקוב אחר התקדמותם. עם סיום מילוי שאלון ההרחבה בלשונית ״סיכום והחלטות״ בשכבה ט בלבד מוצגת שאלה המתייחסת להמשך תהליך הבירור והצורך באבחון במערכי המל״ל בשפ״ח .

המשך מילוי הפרטים של תלמידים אלה ייעשה באמצעות כניסה למסך נוסף הכולל ריכוז חומרים ומידעים לקראת הגשה למל״ל

תיק סמ״ל ידני

הינו כלי עבודה פעיל אשר ילווה את התלמיד מרגע איתורו כתלמיד המגלה קשיים ולאורך כל שנות לימודיו בחטיבת הביניים. בתיק זה מתועד התהליך החינוכי המתמשך כולל המענים שניתנו לתלמיד בכיתה ומחוצה לה, עדויות של תוצרים לימודיים, דיווחי הורים וחוות דעת מורים. כלי זה יסייע לצוותי החינוך בעבודתם וידייק את בחירת המענה הראוי והמתאים לתלמיד (תכנית אל״ה, שירותי חינוך מיוחד, מענה קבוצתי/פרטני, התערבות רגשית ועוד), תוך מעקב ובקרה מתמשכים. המידע והעדויות שתועדו ונאספו לאורך השנים ישמשו את הצוותים החינוכיים גם לקראת קבלת החלטות המתייחסות להמשך ההתערבות עם התלמיד.

במעבר בין מסגרות החינוך, לצורך המשך טיפול יועבר המידע שבתיק לביה״ס הקולט, בכפוף לחתימת הורים על ויתור סודיות .

ציוני הדרך המתועדים בכלי מיפוי דיגטלי/תיק הסמ״ל הידני ע״י כלל הצוות החינוכי יסייעו בביסוס תרבות עבודה חינוכית- ארגונית המקדמת את המטרות הבאות:

- איתור והכרות מעמיקה של כלל המורים עם צרכי התלמיד המאפשרים יצירת פרופיל תלמיד.
- התאמת תכנית התערבות, בהתאם לפרופיל המתגבש.
- יצירת רצף טיפולי
- הערכה, משוב ובקרה כחלק בלתי נפרד מההוראה וכמנוף לקידום התלמיד.
- מידע אמין ונגיש לשיפור התקשורת בין מורים לתלמידים, בין מורים למורים ובין מורים להורים.
- תיעוד החלטות הצב״מ המתקבלות בסוף כל מחצית מבוססות על מידע ותצרי תלמיד ברצף ההתערבות.

רשימת התלמידים המופנים להמשך תהליך אבחוני במערך האבחון של מל״ל.

השימוש בכלים מיפוי דיגטלי/ תיק הסמ״ל ידני

עם איתורו של התלמיד כמתקשה או עם חשד ללקות למידה, מומלץ להתחיל במעקב מתועד בכלי מיפוי דיגטלי/ בתיק הסמ״ל. התיעוד יכלול את ממצאי האיתור, תכנית התערבות, תגובתו של התלמיד והשפעותיה עליו, משוב ובקרה בצרוף עדויות וחוות דעת.

תהליך מתמשך זה עשוי להעצים את מקצועיותם של המורים במיקוד תהליכי ההתערבות הנדרשים. המחנך אחראי לתכלל את המידע בכלי מיפוי דיגיטלי /תיק הסמ״ל של תלמידי כיתתו ואנשי המקצוע השונים יתעדו את עבודתם עם התלמיד ויעבירו אליו את המסמכים והמידע הנדרש.

<u>התלמידים אחריהם יתבצע המעקב והתיעוד בכלי מיפוי דיגיטלי/ תיק סמ"ל בתהליך התלת שנתי:</u>

בשל החשיבות הרבה שאנו מייחסים לתהליכי המעקב והתיעוד, מנהל בית הספר וצוותו רשאים להרחיב את השימוש בכלי מיפוי דיגטלי/ תיק הסמ"ל לכלל התלמידים. עם זאת, להלן מפורטים אפיוני התלמידים עליהם <u>חייב</u> להיות מעקב מתועד במסגרת התוכנית "מלקויות ללמידה":

- תלמידים אשר אותרו במבדקי האיתור השונים וצוות בין מקצועי החליט להתמקד בעבודה איתם.
- תלמידים המראים תפקוד נמוך מרמת הידע והמיומנות הנדרשות על פי כיתתם.
- תלמידים המגלים פער בין מידת ההשקעה שלהם בלמידה להישגיהם.
- תלמידים שעולה לגביהם שאלה לגבי הסיבות לתפקודם באחד או יותר מהתחומים- רגשי, לימודי, התנהגותי, חברתי, קשבי, תפקודים ניהוליים.
- רקע של קשיי למידה משמעותיים לאורך השנים המדווח על ידי ההורים.
- תלמידים עם לקות למידה רב-בעייתית ו/או הפרעת קשב, הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים ולתמיכה מסל השילוב המוסדי בכיתה לחינוך רגיל.

בתי ספר המשתמשים בכלי מיפוי דיגיטלי- לאחר מילוי שאלון הבסיס הכלי ממפה את התלמידים העולים עם חשד ללקות למידה ו/או הפרעת קשב ומפנה את המורה להמשך שאלון הרחבה עבור תלמידים עם חשד ללקות למידה ו/או הפרעת קשב. כמו כן, באפשרותו של המחנך לסמן תלמידים עם חשד ללקות למידה ו /או הפרעת קשב בהתאם לשאלה המתייחסת לאפיון האוכלוסייה.

דיונים בצב"מ כיתתי- בסיום כל מחצית בכיתות ז'-ט' יתקיים דיון בצב"מ ובו יתועד סיכום. הסיכום יתייחס לתהליך שעבר התלמיד לאורך השנה בצירוף עדויות שנאספו המבססות את המידע.

לקראת ישיבת המועצה הפדגוגית המתקיימת לפחות פעמיים בשנה:

- יתקיים דיון לגבי כלל התלמידים שנבנתה עבורם תכנית התערבות (בתיק סמ"ל התכנית תיכתב בעמודים 19,20). הצוות החינוכי יתאים את תכנית ההתערבות בכיתה ומחוצה לה בהתבסס על החלטות המועצה הפדגוגית.
- <u>הצגת מידע אינטגרטיבי בישיבה- בכלי מיפוי דיגטלי ניתן להפיק דו"ח מסכם. בתיק סמ"ל ידני</u> המחנך יסכם את המידע אודות התלמיד עפ"י המידע שנאסף בתיק הסמ"ל.
- הרכז/המורה המקצועי יציג תוצרים המעידים על צרכי התלמיד, תהליכי התקדמות, חוזקותיו וקשייו. במהלך הישיבה יוחלט במשותף על דרכי התערבות נוספות ודרכי המעקב הנדרשים.

לאחר קבלת תוצאות מבדק עמי"ת בכיתה ט' ולקראת הפניית התלמיד לאבחון למל"ל ו/או עם המעבר לחטיבה העליונה ימסר דוח אינטגרטיבי להורים. דוח זה יציג את חוזקותיו של התלמיד ונקודות לחיזוק, יסייע במיקוד צרכי התלמיד ויתייחס לרמות התפקוד בהיבטים שונים: הרגלי למידה, מיומנויות קריאה, הבנת הנקרא, כתיבה, מתמטיקה, אנגלית, תפקוד רגשי, חברתי והתנהגותי תוך התייחסות להחלטה על מידת הצורך באבחון ובהתאמות.

בתיק סמ"ל ידני תמציתו של התיק תועבר למל"ל ותכלול את העמודים הבאים (בצירוף עדויות הכוללות תוצרים בכתב ידו של התלמיד, גיליונות הישגים וחומרים נוספים המבססים את ההחלטות) וסיכום והחלטות צב"מ (כיתות ז-ט). בנוסף יש לצרף עמוד הראשון לתיק הסמ"ל המוגש למל"ל סיכום מעקב למידה

פרטים אישיים	רקע התפתחותי	מידע שנמסר מאבחונים קודמים	תיאור תכניות ההתערבות		סיכום והחלטות צוות בין מקצועי (כיתות ז'-ט')
עמ' 1	עמ' 3	עמ' 4	עמ' 19-20		קישור

4. שותפי תפקיד

להצלחת יישום התכנית "מלקויות ללמידה" בבית הספר וברשות המקומית נדרשת הערכות מוקדמת, שותפות והשתתפות של כלל בעלי התפקידים והגורמים המעורבים בעשייה החינוכית. להלן פירוט הגורמים ושותפי התפקיד המרכזיים:

1. **<u>המפקח המחוזי, רפרנט לנושא לקויות למידה והפרעת קשב במחוז</u>**

המפקח הרפרנט הוא נציגו של מנהל המחוז והדמות הבכירה במחוז האחראית על יישום מדיניות משרד החינוך בכל הקשור לטיפול בתלמידים עם לקויות למידה וקשב. הוא איש המקצוע המתכלל והעוקב מקרוב אחר יישום התכנית במחוז וברשויות המקומיות השונות, מלווה את ועדות ההיגוי הרשותיות, מפגשי הלמידה, דיונים בפניות חריגות, ועדות ערר על החלטות מל"ל, מעקב הנתונים ועוד. לרשותו עומדים המדריכים בתחום לקויות למידה במחוז.

מעורבותו ושותפותו של המפקח הרפרנט חשובה בשגרות הנדרשות ביישום התכנית, ככל שניתן. הוא מסייע בתהליך ההערכות של המחוז, הרשות ובתי הספר ליצירת תשתית והתארגנות לפתיחת השנה כולל מעקב אחר שיבוץ שעות המת"ל בתקן. הוא מלווה, יחד עם המדריך המוביל בכל רשות, את פעילותן של ועדות ההיגוי הרשותיות ויישום התכנית בבתי הספר, מזמן מפגשי למידה עם שותפים במחוז (מפקח מגזרי, מפקח כולל, מפקחת מתאמת על הייעוץ, פסיכולוג מחוזי, מפקח רפרנט של תכנית אל"ה, מפקח חינוך מיוחד ויו"ר ועדת זכאות ואיפיון, מפקחים ומדריכים של אגף נוער בסיכון ואגף עולים, מפקחי חינוך יסודי ועוד). כמו כן מקדם שיח בוועדות המלוות בהקשר להתערבויות ומענים לתלמידים עם חשד ללקויות למידה וקשב ומוודא העברת המידע הרלבנטי למנהלי החטיבות העליונות במעברים בין בתי ספר.

המפקח הרפרנט ירכז נתונים ויעקב מקרוב אחר מספר התלמידים שבמעקב, המענים הניתנים לתלמידים אלו, מידת התקדמותם, ולקראת סיום התהליך, יעקוב אחר ההפנייה לאבחון במל"ל (עמידה בלוחות זמנים, מספר המופנים ועוד). במידה ומתגלה קושי באחד מבתי הספר יידון המפקח הרפרנט או נציג מטעמו עם המפקח הכולל לצורך מציאת פתרון. לאחר סיום האבחונים במל"ל ועם קבלת המלצת המאבחן יוודא המפקח כי תהליך הקלדת הנתונים אודות הזכאות להתאמות בדרכי ההיבחנות לתלמידים מתבצע כראוי ושההמלצות התקבלו בבתי הספר. בכל פניה חריגה או בבקשת ערר, ידאג המפקח לעבודה בהתאם לשלבים המופיעים **<u>בנוהל הפניית בקשות</u>** .

2. **<u>המדריך</u>**

המדריך מטעם אגף לקויות למידה והפרעת קשב ילווה ויסייע בקידום יישום מטרות ורכיבי התכנית בשיתוף הגורמים השונים בבתי הספר, ברשות המקומית ובמחוז. במסגרת תפקידו יטמיע את התפיסות ואת מדיניות האגף ויקדם יצירת שפה משותפת בכלל מוסדות החינוך בנוגע לאופן הטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב.

הגורמים עימם יעבוד המדריך:

1. <u>במחוז:</u> המפקח הרפרטנים לתחום לקויות למידה, מפקח מתאם על היעוץ, פסיכולוג מחוזי, מפקחים כוללים, מדריכי אל"ה-הכלה, מפקחים ומדריכים מהחינוך המיוחד, עולים, נוער בסיכון.
2. <u>ברשות המקומית:</u> מנהל אגף חינוך/מוביל רשותי, מנהל שפ"ח/ רכז בשפ"ח, , מנהל פסג"ה, מנהל המתי"א, נציג רשותי של אגף חינוך ילדים ונוער בסיכון.
3. <u>בבתי הספר:</u> מנהל חט"ב, רכזי שכבות, מת"לים, יועצים, פסיכולוג, מחנכים ,רכז השתלבות, מורים מקצועיים, רכז פדגוגי.

תחומי האחריות בעבודתו של המדריך:

- קיום קשר רציף וקידום שותפויות של הגורמים ושותפי התפקיד במחוז, ברשות המקומית ובבי"ס.
- ליווי ומעקב אחר קיומן של השגרות הנדרשות ליישום התוכנית.
- ליווי ביה"ס במעקב אחר התקדמות התלמידים המאותרים בהתבסס על נתונים ולקראת קבלת החלטות להפניית התלמידים למל"ל.
- הנחיית צוותי חינוך בתחום קידום תלמידים עם חשד ללקות למידה וקשב וליווי הצוות הבין מקצועי בהערכת מצבו וצרכיו של התלמיד בעקבות התערבות, תיעוד וניתוח תוצרים לימודיים.
- מעקב אחר נתוני ההפניות לאבחון במל"ל בסיום התהליך הבית ספרי ולפני ההעברה לאישור המחוז
- ליווי מעמיק של בתי ספר בהם עולה קושי בקבלת החלטות ונוכחות בצב"מים בהתאם לצורך.
- מעקב אחר הקלדת אישור הזכאות להתאמות בדרכי היבחנות ע"י המחוז.
- ליווי בתי הספר בנוגע לאופן קבלת התשובות מהמחוז.
- במעברים בין בתי ספר- עם המעבר בין בתי הספר או עם כניסתם של התלמידים לחטיבה העליונה, המדריך יוודא העברת המידע אודות התלמידים למסגרת החדשה, בהתאם להנחיות המשרד (אישור הורים וכו') וינחה את צוותי החינוך בביה"ס הקולטים, בשיתוף פעולה עם רכז ההתאמות בתיכונים.
- מעורבות בתהליך הטיפול אודות פניות חריגות

3. **<u>מנהל חטיבת הביניים</u>**

מנהל חטיבת הביניים **אחראי על כלל העשייה** המתרחשת בין כתלי בית ספרו ובכלל זה על יישום התכנית "מלקויות ללמידה". למנהל התבוננות מערכתית רחבה ויכולת השפעה על הצוות החינוכי בקידום התלמידים המתקשים בבית ספרו. תפקידו להוביל ולקדם את יישום התפיסה ומרכיבי התוכנית לקראת הטמעה של שפת ההוראה המותאמת וקידום התלמידים ללומדים עצמאיים. עליו לדאוג לקיומם של מענים ושגרות בהתאם ללוחות הזמנים ולרכיבים המופיעים בפרק "יישום התוכנית בחטיבת הביניים" (עמודים 32-20). ככל שמנהל בית הספר יקדם את השותפויות בין בעלי התפקידים והגורמים השונים המלווים את התלמיד בבית הספר כך מובטחת ראייה רחבה ומתן מענה מותאם מיטבי.

דגשים עיקריים:

- הטמעת שפת ההוראה המותאמת בבית הספר תוך שימוש בכלים שנרכשו במפגשי הפיתוח המקצועי הבית ספרי, כחלק משגרת העבודה בבית הספר.
- הכנסת שגרות עבודה קבועות לאיתור ומעקב בהתאם ללוחות הזמנים ולרכיבי התכנית.
- התבוננות מערכתית רחבה של הצוות החינוכי למתן מענה מותאם לתלמידים עם קשיים בבית הספר תוך ניצול מירבי של כלל המשאבים העומדים לרשות בית הספר.
- קידום שותפויות בין הגורמים השונים המלווים את התלמיד בבית הספר.
- הבטחת מבנים וסדירויות המאפשרים את הפיתוח המקצועי ואת הפעלת תכנית ההתערבות התוספתית ובכלל זה אחריות לביצוע התשלום למנחים.
- קיום קשר רציף וקבוע של הצוות החינוכי עם הורי התלמידים המתקשים ויידוע אודות כל תהליכי העבודה בחטיבת הביניים.
- מעורבות בתהליך אישור ההפניות לאבחונים במל"ל כולל חתימה על ההפניות, המאשרת את הבקשה, טרום הגשתן בהתאם ללוחות הזמנים.
- מעורבות בהמלצה על התאמות בסמכות בית הספר וחתימה עליהן.
- ידוע התלמיד והוריו בדבר ההחלטה הסופית לזכאות להתאמות בדרכי ההיבחנות בבחינות הבגרות.
- כינוס צוות בין מקצועי במטרה לדון בפניות חריגות העולות בכיתה י'.

4. **<u>מחנך הכתה</u>**

למורה המחנך חשיבות והשפעה רבה על התלמיד ותפקידו לתכלל ולתעד את המידע על התלמיד ואת המענים המומלצים. מעורבותו ביחס לתהליכים השונים המתרחשים בכיתתו, תוך שיתוף פעולה עם עמיתיו להוראה, חשובה ביותר. המחנך ישאף ליצור קשר בונה אמון המבוסס על שיתוף פעולה עם כלל המורים המלמדים בכיתתו ועם הורי התלמידים.

במסגרת יישום התכנית "מלקויות ללמידה" מתחדד תפקיד המחנך המצופה לעקוב מקרוב אחר התקדמות תלמידיו. המחנך מוביל את ישיבות הצוות הבין מקצועי ואת המועצות פדגוגיות הדנות בתלמידים המתקשים שנבחרו להתערבות. דגשים עיקריים:

- היכרות מעמיקה עם התלמיד על חוזקותיו וקשייו.
- שותפות בתהליך האיתור הראשוני של התלמידים ובכתיבת תכנית ההתערבות לתלמיד.
- תכלול הזנת המידע בתיק הסמ"ל. תיעוד ההתערבויות, השיחות האישיות עם התלמידים, הוריהם וצוות המורים ומעקב אחר התקדמותם.
- הובלת ישיבות הצוות הבין מקצועי במסגרת המעקב אחר תלמידיו שנבחרו להתערבות.
- יישום, יידוע והיוועצות עם הצוות הכיתתי אודות דרכי התערבות מוצלחות ודגשים להוראה המותאמת לצרכי התלמידים.
- אחריות לעדכון שוטף של ההורים במצבו של התלמיד (ממצאי מבדקי האיתור, התגובה להתערבויות וההחלטות המתקבלות).
- במידת הצורך, קיום שיתופי פעולה עם גורמי טיפול חיצוניים- באישור ההורים.

5. **<u>המורה המקצועי</u>**

עבודת המורה המקצועי נשענת על ידע פרופסיונלי המאפשר קידום המסוגלות האישית והלימודית של כל תלמיד בתחום הדעת אותו הוא מלמד, על מנת להביאו להישגים הנדרשים. הידע הפדגוגי הרחב של המורה המקצועי מאפשר לו להתאים שיטות הוראה ואסטרטגיות הוראה ספציפיות לתחום הדעת אשר הכרחיות לקידומם של כלל התלמידים ובכללם התלמידים המתקשים ועם חשד ללקות הלמידה. ככל שהמורה המקצועי יכיר לעומק את התלמיד, יהיה שותף ומעורב בהבנת צרכיו וביישום הוראה מותאמת, הדבר יתרום לאפקטיביות ההתערבות ויעלה את הסיכוי לקידומו ולהצלחתו של התלמיד. על מנת להשיג מטרות אלה, נדרשות הפעולות הבאות:

- קשר קבוע עם המורה המחנך ועם ההורים לצורך עדכון והעברת מידע.

- הקניית ידע, מיומנות ואסטרטגיות למידה בשיעוריו המותאמים לשונות התלמידים.
- היכרות עם תחום לקויות למידה וקשב והוראה מותאמת.
- השתתפות במועצות/ישיבות פדגוגיות של הכיתה ולמידה משותפת אודות צרכי התלמידים.
- שותפות בבחירת והתאמת ההתערבות לתלמיד המאותר.
- מעקב ותיעוד העבודה המתמשכת עם התלמידים שאותרו כמתקשים, הערכת רמת התפקוד שלהם תוך התייחסות לכישוריהם ויכולותיהם.
- לקראת ישיבות הצוות הבין מקצועי: עדכון המחנך לצורך השלמת פרופיל עדכני של התלמיד בתיק הסמ"ל ובהתייחס להתמודדותו עם המיומנויות הנדרשות במקצוע.
- ניתוח מעמיק של המבחנים והתוצרים השונים של התלמידים המתקשים- איתור הסיבות האפשריות לקושי כגון: הרגלי למידה חסרים, חוסר במיומנויות או קשיים על רקע אחר.
- במידת הצורך, בדיקת נחיצות התאמות בהבחנות עבור התלמיד.

6. <u>המת"ל</u>

המת"ל הוא הדמות המקצועית המובילה והמתכללת את התכנית "מלקויות ללמידה" בבית הספר. במסגרת תפקידו הוא מנחה ומקנה ידע מקצועי לצוות החינוכי ביישום הוראה מותאמת ובכל הקשור לקידומם של תלמידים עם חשד ללקויות למידה. כמו כן המת"ל יוביל וינחה, יחד עם שותפים נוספים כמו היועץ, הפסיכולוג, את מפגשי הפיתוח המקצועי בחדר המורים. הוא ישתתף בישיבות הצוות הבין מקצועי הכיתתי ובצוות ההיגוי הבית ספרי העוסק בטיפול מערכתי ופרטני באוכלוסיית התלמידים. יחד עם הצוות הבין מקצועי הוא מסייע בבניית תכנית ההתערבות לתלמיד שאותר עם קושי. הוא מלווה את המעקב אחר התקדמותו ומלווה את הצוות בהיבטים מערכתיים. במידת הצורך, יעמיק בתהליכי איתור רב ממדיים באופן פרטני עם התלמידים המתקשים ויהיה שותף במפגשים עם הורים וצוותי חינוך אחרים לשם הנחייה, העברה ועדכון מידע אודות התלמיד.

לצורך מילוי תפקיד כמוביל התכנית "מלקויות ללמידה" יתווספו למשרת המת"ל 8-4 שעות שבועיות, עפ"י מפתח של גודל בית הספר ומאפיינים נוספים. שעות אלה יחולקו באופן הבא: מחציתן למפגשים להעמקת ההכרות עם התלמידים ומחציתן להנחיית מורים במפגשי הנחייה ובישיבות הצב"מ.

בנוסף למבדק עמי"ת המיועד לכלל תלמידי השכבה במסגרת מערך אל"ה, המת"ל אחראי על העברת מבדק עמי"ת לתלמידים שבמעקב במסגרת התכנית בכיתה ט' וריכוז תוצאותיו. לרשות המת"ל כלים שונים המסייעים בעבודתו (ערכת מעק"ב, תוצרי כתיבה של התלמיד, מבחנים בתחומי הדעת השונים, הכלי "ללמוד את התלמיד" ועוד).

להלן קישור ללוח גאנט של המת"ל מתוך אתר משרד החינוך אגף על יסודי

https://meyda.education.gov.il/files/HighSchool/ela-hacala/ela/gant-ela-2022.pdf

7. היועץ החינוכי

תפקידו של היועץ החינוכי לקדם התייחסות מערכתית ופרטנית המותאמת לשונות בצורכיהם של כלל התלמידים ובכללם תלמידים מתקשים ועם לקויות למידה והפרעת קשב. שותפותו המקצועית של היועץ ביישום התכנית חשובה ומשמעותית ביותר בתהליך האיתור, ההתערבות עם התלמידים והמעקב אחר התקדמותם ובליווי העבודה המערכתית הכרוכה בכך.

- **מעברים:** בעת איסוף המידע במעבר מבי״ס יסודי לחט״ב, יקפיד היועץ להוסיף דגש על קבלת מידע מדויק ככל שניתן ולאורך השנים בנוגע לתלמידים עם חשד ללקות למידה/תלמידים המגלים קשיים בלימודים ותלמידים מאובחנים תוך התייחסות לטיפול, התערבות ותגובה להתערבות ויקבל החלטה את מי מההורים ירצה לפגוש לצורך המשך דליית מידע. כמו כן ישתתף היועץ בפעולות החשיפה עבור הורי התלמידים החדשים בחט״ב וידגיש את התפיסה החינוכית העומדת בבסיס התוכנית ״מלקויות ללמידה״.

במעבר לחט״ע היועץ יהיה שותף בצוות שתפקידו לתאם ולהעביר את המידע לחט״ע. צוות זה יכלול את היועץ ורכז ההתאמות של החטיבה העליונה.

- **במהלך הלימודים בחט״ב:**
  - **ועדות ההיגוי** (2-3 פעמים בשנה) : היועץ יהיה חבר בועדת ההיגוי המתכנסת שלוש פעמים בשנה וינחה את הצוות בכל הקשור להיבטים הרגשיים והחברתיים של התלמידים.
  - **איתור תלמידים** – היועץ יהיה שותף בתהליך איתור התלמידים המגלים קשיים ו/או פערים משמעותיים בתפקוד ובבניית המענים , זאת בשיתוף עם המת״לית ומחנך הכיתה.
  - **צוות בין מקצועי** – בסוף כל מחצית היועץ יהיה שותף פעיל בישיבות הצוות הבין מקצועי שידון בבחירת ההתערבות המתאימה, מעקב אחר השפעתה על התלמיד ויהיה שותף בקבלת החלטות להמשך התערבות.
  - **תהליכי החלטה בדבר הצורך בהתאמות בדרכי הבחנות** והפניה לאבחון– במחצית השנייה של כיתה ח׳ ובתחילת כיתה ט׳ היועץ יהיה שותף בצוות הבין מקצועי אשר יקבל החלטות בדבר הצורך בשימוש בהתאמות בדרכי היבחנות ובהתאם, בצורך באבחון וסוג האבחון הנדרש (כפוף לאישור הורים).

- **תיק סמ״ל**/כלי מיפוי דיגיטלי (סיכום, מעקב, למידה)– בתהליכי תיעוד המשמשים ככלי המסייע בהתבוננות ומעקב אחר התלמיד - התייחסות היועץ בתיק הסמ״ל במהלך הדיון בצב״מ, תתמקד בעיקר בהיבטים הרגשיים והחברתיים בהתערבויות עם התלמיד

ובתוצאותיהן. מעקב זה יהווה בסיס לתכנון המשך עבודה מותאמת לצרכיו. היועץ ילווה את המחנך האחראי על תיק הסמ״ל ויעדכן אותו בנוגע למידע חשוב, במידת הצורך.

- **מעורבות בפיתוח המקצועי של חדר המורים** – שותפות בהנחיית המורים, בכל הקשור להתערבויות רגשיות עם תלמידים המאותרים עם חשד ללקות למידה והפרעת קשב ובעבודה עם הוריהם.
- **תכלול תכניות התערבות המשלבות היבטים רגשיים** ברמת המערכת ומיקוד בצרכים ובמענים הרגשיים שיקבלו התלמידים תוך ניהול מעקב ובקרה. במידה ובמסגרת התכנית התוספתית נבחרו ״קבוצות רגשיות״ מומלץ כי היועץ יהיה שותף פעיל בהנחיית הקבוצות או ילווה את המנחה (בכפוף להקצאת משאבים).
- **תיווך והסברת ממצאי האבחון-** עם קבלת האבחון בביה״ס, היועץ יסייע ויתווך את הכתוב עבור הצוות החינוכי ויסייע בהמשך גיבוש ההתערבות.

ח. <u>רכז השתלבות ואוכלוסיות ייחודיות בחטיבת הביניים</u>

תפקיד רכז השתלבות ואוכלוסיות ייחודיות בחטיבת הביניים, מתמקד בריכוז תהליכים ארגוניים לקידום יכולת ההכלה של תלמידים והגברת תחושת המסוגלות של צוות בית הספר להכלה והשתלבות. אוכלוסיית היעד לעבודת הרכז הנה תלמידים עם צרכים ייחודיים, לרבות תלמידי החינוך המיוחד. התפקיד מאופיין בריכוז ויצירת מבט על של מגוון הצרכים של תלמידים עם צרכים ייחודיים, בריכוז העבודה עימם, בשותפות בקביעת דרכי הפעולה ובהעמקת הידע המתפתח במוסד בהקשר לאוכלוסיות אלה.

דגשים בעבודת רכז ההשתלבות בחט״ב

- ריכוז תהליך המיפוי והמעקב אחר תלמידים בעלי צרכים מגוונים ובכללם תלמידי חנ״מ, עולים, נוער בסיכון, מחוננים, לקויי למידה והפרעת קשב, קשיים רגשיים ולימודיים וכו׳.
- איגום נתונים המתקבלים מתהליך מיפוי קשיים וחזקות של תלמידים עם צרכים מגוונים בהיבטים: לימודיים, רגשיים, חברתיים ומשפחתיים.
- מיפוי המשאבים וכוח האדם העומדים לצורך מתן מענה לתלמידים עם צרכים מגוונים.
- הצגה והדגשת הפער בין מפת הצרכים למפת המענים הקיימת ובניית מענים נוספים בהתאם לצורך.
- מיפוי צרכים של עובדי הוראה ומתן מענים מתאימים בהקשר של הכלה והשתלבות.
- שותפות בבניית מפת מענים ותכניות לתלמידים עם צרכים מגוונים.
- איסוף מידע שיטתי, תיעוד, מעקב ובקרה על התקדמות הלומדים עם צרכים מיוחדים כבסיס לקבלת החלטות בצוות בין מקצועי.

- יישום עקרונות שילוב תלמידים עם זכאות לשירותי החינוך המיוחד/עולים/שילוב/ילדים ונוער בסיכון ותלמידי "הדרך החדשה".
- מעקב אחר ניצול של שעות להן זכאים התלמידים / שעות שהוקצו לצורך מתן מענה ייחודי.
- ניהול וריכוז המידע באופן שיאפשר ראייה רב ממדית של צרכי התלמיד ומעקב אחר התקדמותו.
- ייזום תהליכי פיתוח-מקצועי לצבירת הידע בארגון בנושא הכלה והשתלבות של תלמידים עם צרכים מגוונים.
- קידום יוזמות בית ספריות להשתלבות והכלה בבית הספר.
- תכלול והעמקת הידע המתפתח במוסד בתחום של תלמידים בעלי צרכים מגוונים.
- שותפות בצוות בין מקצועי.
- קשר עם גורמי מקצוע ומומחים – בהתאם לצורך ולשם יצירת שת"פ ולמתן מענים מגוונים לשונות.

רכז ההשתלבות מומלץ שיהיה שותף בישיבות ההיגוי הבית ספריות אודות תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב. בתיאום עם המת"ל ויהיה אמון על הצגת מפת המענים ומכלול הצרכים ושותף בקבלת ההחלטות בהתאם לנתונים ולתכנית העבודה הבית ספרית המתמקדת בקידום תלמידים.

ט. <u>פסיכולוג / השירות הפסיכולוגי חינוכי</u>

השירות הפסיכולוגי החינוכי - אמון על רווחתם ובריאותם הנפשית של כלל התלמידים במערכת החינוך ובכללם תלמידים עם לקויות למידה וקשב. עבודת הפסיכולוג משלבת ראייה פרטנית ומערכתית ומיועדת לתלמידים, למשפחותיהם, לצוותי החינוך ולקהילה. הפסיכולוג מומחה בתחום לקויות הלמידה והפרעת הקשב, וכך מתאפשרים תהליכי יעוץ למערכת באיתור ממוקד ובניית תכנית עבודה עבור התלמידים בבית הספר.

<u>עבודה מערכתית עם צוותי חינוך</u>

1. **ייעוץ לבית הספר** בכל הנוגע למדיניות הכלתם של תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב
2. **שותפות בתכנון ובגיבוש התכנית בצוות הבין מקצועי**:

- שותפות בדיון באשר לחשד לקיומה של הפרעת למידה ולליווי הפדגוגי והרגשי של התלמיד.
- סיוע בבניית תוכנית התערבות.
- מעקב ודיון בנוגע להתקדמותם של תלמידים שאותרו עם חשד ללקות למידה, חידוד ההבנה בדבר האבחנה המבדלת בין החשד ללקות הלמידה ובין חשד סביר לגורמי הדרה משפיעים.
- מעקב אחר תלמידים שהוחלט בעניינם על סיוע והפנייתם למענה חלופי במידה ומסתמן שהקושי העיקרי אינו לקות למידה.

- חשיבה כוללת על תהליכי הטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב, כולל הסקת מסקנות מהתגובות לתהליכי התערבות, איתור מוקדים לשיפור, שימור וקבלת החלטות בנוגע לשינויים עתידיים.

3. **קונסולטציה (היוועצות) למורים**:
   - סיוע לצוותי חינוך בתהליכי איתור של תלמידים מתקשים
   - ייעוץ פסיכולוגי פרטני בנוגע לתלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב.
   - עבודה עם צוותי החינוך על מקומו ותפקידו של המורה בעבודה עם תלמידים עם לקויות למידה וקשב.
   - הקניית הידע ויכולות התבוננות פסיכולוגית של הצוותים החינוכיים בנושאים הקשורים ללמידה: לקויות למידה, הפרעת קשב, התנהגות חברתית ותפקוד רגשי בקרב תלמידים עם ל"ל, מקומו ותפקידו של המורה בעבודה עם תלמידים אלה ועוד.

4. **עבודה מערכתית המותאמת לתכנית**
   - טיפול פרטני ו/או קבוצתי לתלמיד/ים המאותר/ים עם חשד ללקויות למידה והפרעת קשב.
   - הדרכה, ייעוץ וליווי הצוותים חינוכיים.
   - הדרכה, ייעוץ וליווי פסיכולוגי להורים.

5. **שותפויות הורים- מורים- תלמידים**
   - התערבויות פרטניות ומערכתיות לקידום שותפויות בין בית הספר והמשפחה.

6. **<u>תפקידי השפ"ח ומערך האבחון "מלקויות ללמידה"</u>**

מנהל השפ"ח ימנה רכז מל"ל, שהינו פסיכולוג חינוכי בכיר, מומחה בתחום לקויות למידה והפרעת קשב. הרכז יקיים קשר רציף עם מדריכת האגף ללקויות למידה והפרעת קשב הרשותית בכל הנוגע לתהליך המתמשך של איתור, התערבות והפניית התלמידים למערך האבחון במל"ל.

באחריות המל"ל והרכז העומד בראשו:

- שותפות עם הצוות הבין מקצועי בבית הספר וברשות המקומית בכל הנוגע לתהליכי איתור והתערבות עם תלמידים שלגביהם קיים חשד ללקויות למידה ו/או הפרעה בתפקודי הקשב והריכוז, באמצעות הפסיכולוגים הבית ספריים.
   - גיוס, הדרכה והכשרת מאבחנים.
   - קבלת הפניות להערכה ושיבוץ לסוג האבחון הנדרש.

- אחריות על תהליכי האבחון: ביצוע האבחון המקיף, דידקטי, פסיכולוגי או פסיכו-דידקטי, בהתאם להנחיות שפ"י, לרבות אינטגרציה עם תיק הסמ"ל, גיבוש אבחנה מבדלת והמלצות בדרכי הלמידה וההבחנות.
- מסירת ההחלטות בדבר ההתאמות בדרכי ההבחנות למחוז.

<u>רמת הרשות המקומית:</u>

- שותפות בוועדת היגוי רשותית לצורך תכנון וגיבוש המשך יישום התוכנית.
- קידום חשיבה קהילתית ביחס לצרכי תלמידים מתקשים בכלל ותלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב בפרט.
- סיוע לצוות הרשותי במיפוי צורכי בתי הספר ברשות המקומית
- שותפות בתהליכי למידה ארגונית ברמה רשותית.

5. יישום התכנית "מלקויות ללמידה" עבור תלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב ופעלתנות יתר באוכלוסיות ייחודיות

פרק זה מתייחס ליישום התכנית "מלקויות ללמידה" עבור אוכלוסיות תלמידים ייחודיות הלומדים בכיתה רגילה בבית-ספר חינוך רגיל. להלן פירוט אוכלוסיות התלמידים הייחודיות אשר יכולות להימנות עם חשד ללקות למידה ו/או הפרעת קשב ופעלתנות יתר ומקבלות מענה במסגרת התוכנית "מלקויות ללמידה". בפרק יפורטו תהליכי האיתור, ההתערבות והמענים עם אוכלוסיות אלו ביישום עקרונות התוכנית.

5א. תלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים הלומדים בכיתה רגילה בבית ספר חינוך רגיל:

תלמידים אשר נקבעה להם זכאות **לשירותי חינוך מיוחדים** מתוקף החלטת הצוות הרב מקצועי של ביה"ס, או מתוקף וועדת אפיון וזכאות. על פי הפירוט הבא:

תלמידים הזכאים לתמיכה מהסל המוסדי

משכל גבולי (51) – רמת תפקוד 1

הפרעות נפשיות (57) – רמת תפקוד 1

הפרעות התנהגותיות-רגשיות (55) – רמת תפקוד 1-2

לקויות למידה ו/או הפרעת קשב (58) – רמת תפקוד 1-2

תלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים בסל אישי

מוגבלות בשמיעה (60) – רמת תפקוד 1-4 וחומרת מוגבלות א'-ב'-ג' ללא זכאות לאפיון מוגבלות נוסף.

מוגבלות בשמיעה (60) – רמת תפקוד 4-1 וחומרת מוגבלות א׳-ב׳-ג׳ עם זכאות לאפיון מוגבלות נוספת (או יותר מאחת) בשכיחות גבוהה ברמת תפקוד גבוהה (58- רמת תפקוד 2-1, 55- רמת תפקוד 2-1, 51- רמת תפקוד 1, 57 – רמת תפקוד 1).

<u>תהליך העבודה</u>

במסגרת יישום התכנית "**מלקויות ללמידה**" בחטיבות הביניים, מתקיימים תהליכי איתור לצורך מתן תמיכה לכלל התלמידים ובכללם לתלמידים המוזכרים לעיל. בשל המורכבות של אפיון המוגבלויות והשפעותיהם על תהליכי למידה, יש חשיבות להבחנה מבדלת של הפרעת למידה על רקע אפיון המוגבלות או על רקע לקות למידה ו/או הפרעת קשב. המחנך/ת, מורה/ת השילוב, צוות החינוך המיוחד בביה"ס, המת"א ומומחי תחום האפיונים השונים, ומומחה/ית תחום מטעם המרכז החינוכי טיפולי (נספח 4) לתלמידים כבדי שמיעה וחירשים (כו"ח), יהוו כתובת מקצועית להיוועצות בנוגע לתלמיד.

<u>להלן מספר דגשים :</u>

מדיניות אגף לקויות למידה וקשב, שפ"י, מנחה כי מתן התאמות בדרכי היבחנות ופטור מביצוע מטלות הנדרשות מהתלמידים בכיתה, עלול למנוע תרגול מיומנויות והתנסות עצמאית של התלמיד עם המטלות, המהווה תנאי חיוני ללמידה ולהתפתחותו.

1. **איתור התלמידים** - תהליכי האיתור המתקיימים לכלל תלמידי השכבה באמצעות **מבדק עמי"ת** בשפה ומבדקים נוספים, יחולו גם על אוכלוסיית התלמידים הייחודית המפורטת בסעיף 5א, ללא התערבות/תיווך או סיוע במילוי המשימות. מטרת המבדקים הללו היא לבחון את מידת השליטה של התלמיד במיומנויות היסוד. מורת השילוב תיקח חלק בבדיקת המבדקים של תלמידים אלה.
2. **איתור מקור הקושי** - תלמידים שגילו קשיים משמעותיים במיומנויות היסוד (קריאה, כתיבה או חשבון) יש להמשיך ולבדוק את מקור הקושי הספציפי, על מנת שהמענה יינתן בהלימה לקושי שאותר.
3. **בניית תכנית ההתערבות** - לכל תלמיד המקבל סיוע או תמיכה משירותי החינוך המיוחד שאותר כמתקשה בתחומים אלה תגובש **תכנית חינוכית אישית** ע"י הצוות הרב מקצועי בחינוך המיוחד. התכנית תגובש בהתאם לצרכיו ולתפקודו של התלמיד, בהובלת מחנך/ת הכיתה ובשיתוף מורת השילוב ועובדי ההוראה או הטיפול מהחינוך המיוחד, העובדים עם התלמיד (באופן פרטני או קבוצתי), לרבות מומחי התחום במת"א או במרכזי הכו"ח, וכן בשיתוף התלמיד והוריו. התכנית האישית תכלול מטרות, יעדים, אסטרטגיות התערבות, דרכי הערכה, מעקב ומשוב. כל אלה יתועדו בתיק סמ"ל ע"י המחנכת ומורת השילוב.
4. **תכנית תוספתית** – התוכנית "מלקויות ללמידה" כוללת הקצאת משאבים ליישום תוכניות התערבות תוספתיות לתלמידים שאותרו כמתקשים/ עם חשד ללקויות למידה וקשב. התלמידים

יוכלו להשתתף בתוכניות ההתערבות התוספתיות, בהתאם למשאבי המוסד החינוכי ועפ"י שיקולי הדעת של הצוות הבין מקצועי (צב"מ), מורת השילוב וצוותי הוראה והטיפול מהחינוך המיוחד.

5. **צוות רב מקצועי** - בהתאם להנחיות התכנית "מלקויות ללמידה", עובדי הוראה או טיפול מהחינוך המיוחד הלוקחים חלק בבניית התכנית האישית של התלמיד ישתתפו גם הם, לפחות פעמיים בשנה (הערכה מעצבת/מסכמת), במפגשי הצוות הבין מקצועי לצורך קבלת החלטות. קיימת חשיבות רבה להשתתפות מומחי התחום מהמתי"א ונציגי מרכזי הכו"ח בצוות הרב מקצועי.

6. **מעקב אחר התקדמות** - בהתאם להנחיות התכנית "מלקויות ללמידה", במהלך שנות לימודיו של התלמיד בחט"ב (ז'-ט') יש להקפיד, לאסוף ולנתח עדויות (תוצרי למידה, הישגים לימודיים, מבחנים, משימות הערכה ודיווחי מורים) על מנת להעריך את השפעת ההתערבות על התקדמותו של התלמיד ולתעד אותם בתיק סמ"ל.

7. **כיתה ט'**- תלמידים, שצוות בית הספר מתרשם כי יש צורך להפנותם לדיון בוועדת אפיון וזכאות, ובמהלך לימודיהם בחט"ב עולה גם חשד להפרעת למידה על רקע לקות למידה ו/או הפרעת קשב, אשר מחייבות שימוש בהתאמות בדרכי ההיבחנות, הצוות הבין מקצועי (צב"מ) יפנה אותם לדיון בוועדת זכאות ואפיון, ובמקביל יופנו גם למערך האבחון במל"ל.

במערך האבחון במל"ל ימתינו להחלטת ועדת זכאות ואפיון. תלמידים שלא קיבלו זכאות לשירותי חינוך מיוחדים או שנקבעה להם זכאות לשירותי חינוך מיוחדים על פי המפורט בסעיף 5 א, ועולה לגביהם חשד להפרעת למידה ספציפית, יופנו להמשך בירור במל"ל.

8. הערכה של נחיצות ומתן התאמות - לתלמידים עם זכאות לשירותי חינוך מיוחדים/מחדשי זכאות אשר הראו קשיים משמעותיים בלמידה, בקריאה ובכתיבה ובמקרים בהם לא ניכרת התקדמות בהישגיו של התלמיד, למרות תכנית ההתערבות, יש לשלב הערכה חלופית. במהלך הלימודים בחטיבת הביניים, שילוב התאמות בבחינות יעשה **במקרים בודדים וחריגים ובאופן זמני בלבד**. התלמיד ייבחן באמצע השנה (הערכה מעצבת) ובסוף השנה (הערכה מסכמת), כחלק מהערכת תכנית ההתערבות. תהליך זה מחייב בדיקה, בקרה והחלטה מחודשת מעת לעת, עד לדיון והמלצה בצוות הבין מקצועי (צב"מ) כפי שמתקיים עבור כלל התלמידים.

לתשומת ליבכם!

תלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב ופעלתנות יתר <u>רב בעייתית</u> שאינם נכללים בתכנית "מלקויות ללמידה":

1. תלמידים הלומדים במוסדות חינוך מיוחד (בתי ספר לחינוך מיוחד).
2. תלמידים הלומדים בכיתות חינוך מיוחד, בבתי הספר בחינוך הרגיל.
3. תלמידים עם זכאות לשירותי חינוך מיוחדים אשר נקבעה עבורם רמת תפקוד 3-4 ולומדים בכיתות רגילות בבתי הספר בחינוך הרגיל. היקף המשאבים לתלמידים אלה יקבע בוועדת הזכאות והאפיון, במסגרת הסל האישי.

<u>אוכלוסיית היעד</u>

במערכת החינוך לומדים תלמידים רבים שלא נולדו בישראל / ששהו בחו"ל והעברית אינה שפת אמם / שגורה בפיהם (תלמיד עולה, תלמיד אזרח עולה ותלמיד תושב חוזר)[2] .

רכישת ו/או ביסוס השפה, על כל רבדיה, היא תהליך ארוך ורצוף אתגרים בתקופה הקרובה למועד עלייתם ומציבה לעיתים קשיים כפולים, שיכולים לעכב את ההצלחות הלימודיות של התלמידים הללו. עם זאת, עם הוראה וליווי מקצועי ותומך, התלמידים יכולים להתקדם ולהגיע להישגים כיתר בני כיתתם.

<u>דגשים בתהליכי העבודה עם אוכלוסיית התלמידים העולים החדשים או התושבים החוזרים</u>

1. **בעלי התפקידים -** מדובר בבעלי תפקידים מומחים לעבודה עם עולים אשר יהיו שותפים ויעבדו עם מחנכת הכיתה והצוות הבין מקצועי בתהליכי האיתור, ההתערבות, המעקב וקבלת ההחלטות. הם מהווים כתובת מקצועית להיוועצות בנוגע לטיפול באוכלוסיית העולים בביה"ס. להלן פירוט בעלי התפקידים העובדים במערכת: מורת קל"ע[3] (אולפן/תוכניות), רכז עולים (במידה וקיים בבית הספר), רפרנטיות מחוזיות ומדריכות מוסדיות לקליטת עליה, מגשר חינוכי בין תרבותי.

בכל מקרה של חשיבה לגבי הטיפול וההתערבות עם התלמידים העולים, בעלי התפקידים המומחים יהיו שותפים מלאים בתהליך.

2. **איתור בכיתה ז' -** מבדקי מיפוי בתחום השפה (מבדק עמי"ת) ובתחומים נוספים נערכים לכלל התלמידים כחלק מתהליך האיתור בתחילת כיתה ז'.

1. תלמיד עולה <u>יהיה פטור ממענה על מבדק עמי"ת בשנתיים הראשונות לעלייתו</u> .<u>החל מהשנה השלישית תלמיד עולה ייבדק במבדק עמי"ת, ככל השכבה.</u>

לפני ביצוע המבדק חשוב שהמחנך יבדוק במערכת את מספר השנים של התלמיד מאז עלייתו או חזרתו לישראל.

2. תלמידים עולים שלא ניגשים למבדק עמי"ת ייבדקו בכלי איתור ומעקב המותאמים לעולים אשר ישמשו לבדיקת הידע של התלמידים בשפה העברית ויסייעו בקבלת תמונה וגיבוש תוכנית עבודה

---

[2] תלמיד עולה – תלמיד שנולד בחו"ל ועלה לישראל (לפי חוק השבות, תש"י-1950).

תלמיד אזרח עולה – תלמיד שנולד בחו"ל להורים ישראלים ועלה לישראל

תלמיד תושב חוזר – תלמיד ששהה בחו"ל ונעדר ממערכת החינוך הישראלית לפחות ארבע שנות לימוד ברצף בין הכיתות א'-י"ב (הספירה החל מכיתה א')

[3] קל"ע- קליטת תלמידים עולים

עם התלמיד. האחראית תהיה מורת קל״ע (קליטת תלמידים עולים) והיא תעמוד בקשר עם מחנכת הכיתה ובמידת הצורך גם עם המת״לית.

מבדקי איתור ומיפוי במתמטיקה ואנגלית- התלמידים העולים יבדקו ככל התלמידים.

רצ״ב קישור למבדקי שפה בפורטל עובדי הוראה שניתן להשתמש בהם ככלי איתור לתלמידים העולים.

3. **התערבות -** בהתאם להנחיות התוכנית ״מלקויות ללמידה״, והנחיות אגף עולים בעבודה עם תלמידים עולים, תבנה תוכנית התערבות עבור כלל התלמידים שאותרו עם קושי, ובכלל זה התלמידים העולים. התכנית תגובש בצוות בין מקצועי, כשמחנך הכיתה הוא המתכלל ועומד בקשר עם בעלי תפקידים רלוונטים שעובדים עם התלמיד העולה.

תכנית ההתערבות בחט״ב יכולה להיות מורכבת ממענים הניתנים לכלל התלמידים ובנוסף גם ממענים ייעודיים שניתנים לתלמידים עולים בחט״ב שלהלן:

- תכנית שע״ל - לשיפור השפה והעשרתה ושיפור יכולת ההתמודדות עם טקסטים במקצועות הלימוד.
- תכנית עוגן- למניעת נשירה של תלמידים עולים ולהעצמתם.
- תכנית פל״א- לשיפור השפה, השלמת פערים במקצועות הלימוד ולמידה מטרימה.

לקבלת המלצות פדגוגיות לעבודה בכיתות בהן לומדים גם תלמידים עולים ניתן להיעזר במסמך ״**המלצות פדגוגיות לעבודה בכיתות שבהן לומדים גם תלמידים עולים/תושבים חוזרים** . ״

עולים:

https://meyda.education.gov.il/files/olim/HamlatzotOlim.pdf

תושבים חוזרים:https://meyda.education.gov.il/files/olim/HamlatzotToshavimHozrim1.pdf

4. **מעקב וקבלת החלטות להמשך טיפול והתערבות -** במהלך שנות הלימודים של התלמידים בחט״ב מתקיים מעקב רציף אחר התקדמותם של כל התלמידים שאותרו כמתקשים ובכללם גם התלמידים העולים. התהליך יכלול איסוף תוצרים, מבחנים, עבודות, מידע מהצוות החינוכי וההורים. בשלב זה גם מתקיימות שגרות קבועות של ישיבות צוות בין מקצועי (צב״מ) לצורך הערכת ההתערבות, התקדמות התלמיד וקבלת החלטות להמשך. התהליך מתועד בכלי מיפוי דיגיטלי או בתיק הסמ״ל ומאפשר את הרצף והמשכיות הטיפול. מורת קל״ע תהיה שותפה מלאה באיסוף התוצרים, במעקב ובדיונים.

בכיתה ח׳- התלמידים העולים שממשיכים לגלות קשיים משמעותיים המעלים חשד גם להפרעת למידה ספציפית ונראה שהקשיים אינם קשורים להיותם עולים חדשים, ימשיכו במעקב והתערבות.

ה. החלטה על התאמות בדרכי היבחנות בכיתה ט׳ -

1. הצוות הבין מקצועי (הצב״מ) ידון בצורך בהתאמות בדרכי היבחנות לגבי התלמידים העולים הממשיכים לגלות קשיים משמעותיים ונמצא חשד להפרעת למידה ספציפית.
2. בטרם ההחלטה יש לבדוק בחוזר מנכ״ל בגרות עולים ותושבים חוזרים ומסמך התאמות בדרכי היבחנות בבחינות הבגרות לתלמידים עולים ולתושבים חוזרים את סל ההתאמות-רמת הבחנות שהעולה יקבל עם הגיעו לתיכון.
3. במידה ונמצא כי יש צורך בהתאמות שלא נכללות בסל ההתאמות של העולה ונראה שהעולה זקוק להן, תעשה בדיקת נחיצות התאמות.
4. במידת הצורך, התלמיד יופנה להמשך תהליך הבירור במערכי האבחון ״מלקויות ללמידה״ בצירוף ההמלצות והעדויות הנדרשות.

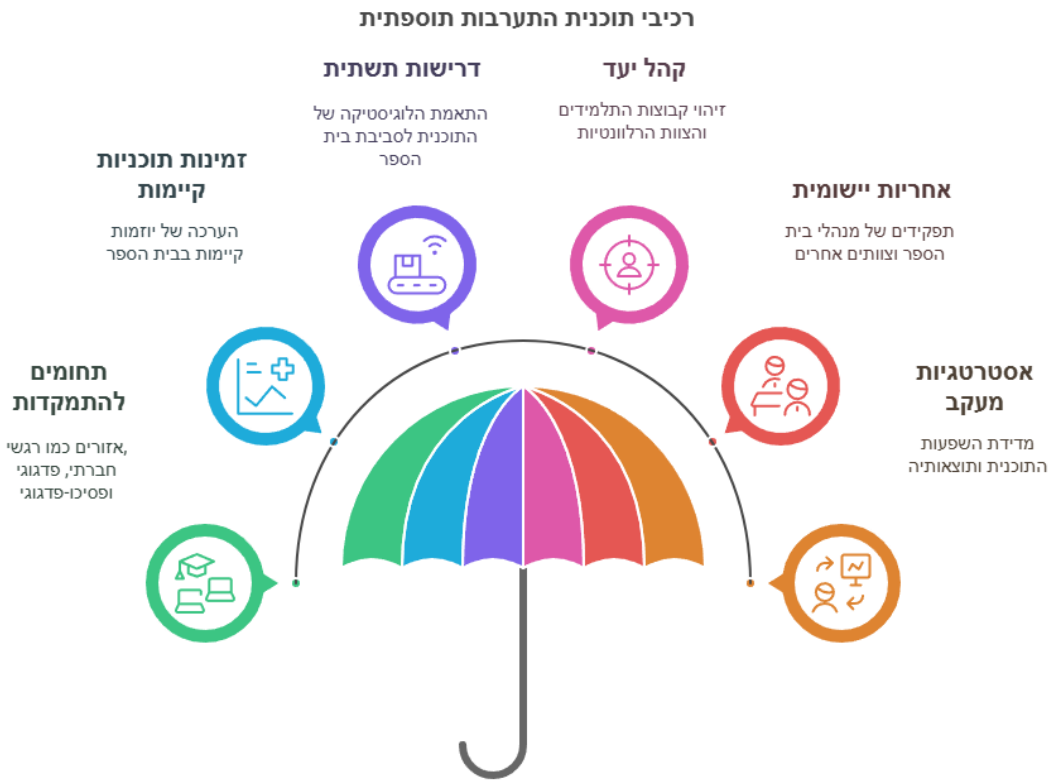

לקויות למידה והפרעת קשב משפיעות על מספר מעגלים בחייו של התלמיד: לימודי, חברתי, התנהגותי ורגשי. תכנית התערבות טובה מתייחסת למעגלים אלה ומתמקדת בתהליך ובתוצאותיו. כמו כן היא מזמנת התנסות הכוללת מענה מותאם ומעודדת פיתוח לומד מודע ועצמאי. מטרתה של תכנית ההתערבות התוספתית היא לקדם, להצמיח ולהעצים את צוותי החינוך והתלמידים, בהתאם לתחום בו היא מתמקדת. על מנת לבחור תכנית הנותנת מענה לצרכי התלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב, יש לערוך מיפוי בית ספרי מערכתי תוך התבוננות רחבה ככל האפשר על התוכניות הקיימות בהקשר לתלמידים מתקשים. להלן דוגמא לשאלות מנחות העשויות לסייע לצוות בית-הספר בבחירת תכנית התערבות תוספתית:

- אילו תכניות קיימות כבר בביה"ס לעבודה עם תלמידים עם חשד ללקות למידה ו/או הפרעת קשב?
- במה הן מתמקדות?
- מי קהל היעד שלהן?
- אילו מרחבי למידה קיימים?
- מי השותפים?
- מהו מקומם של ההורים?

- אילו משאבי כוח אדם פנימיים וחיצוניים מקצועיים עומדים לרשותנו?

<u>בתהליך בחירת התכנית יש להתייחס לדגשים הבאים:</u>

- התחום בו רוצים להתמקד: רגשי, חברתי, פדגוגי, פסיכו-פדגוגי
- מרחבי למידה נדרשים
- תשתית מערכת מתאימה לדרישות התוכנית (האם התוכנית מתקיימת במסגרת שעות הלימודים או בסיומן, מספר המשתתפים, התאמת המערכת לזמן בו המנחה נוכח בבית הספר)
- כיצד יתבצע המעקב אחר השפעתה של התוכנית על המערכת ו/או התלמידים?
- מיהו קהל היעד?
- מי הדמות האחראית על הפעלתה של התכנית בתוך בית- הספר?

מנהל בית הספר ידאג למבנים ולסדירויות הכרוכים ביישום התוכנית התוספתית בבית ספרו ויעקוב אחר ביצוע התשלום למנחים.

להלן התכניות התוספתיות המוצעות מטעם אגף לקויות למידה והפרעת קשב (ניתן לקרוא ולעיין במאפייני כל תוכנית באתר שפינ"ט)

שם התכנית	אני יכול להצליח (א.י.ל)	משיקים	להיות בקשב לקשב	קבוצות רגשיות
מטרות	פיתוח מודעות עצמית וחיזוק תפקודים ניהוליים, לימודיים רגשיים וחברתיים בהיבטים פסיכו-פדגוגים	1. הקניית כלים להוראה מותאמת בכיתה ובקבוצה. 2. העצמת המורה כמומחה לשילוב בין תחום הדעת להוראת התלמידים עם לקויות למידה. 3. שילוב בין היבטים פדגוגיים ופסיכו-פדגוגיים	יצירת מודעות והבנה למאפייני הפרעת הקשב ואופן ביטויה בחיי הילד. הקניית כלים למורה להוראה בכיתה הטרוגנית. מתן כלים לתלמיד להתמודדות עם האתגרים בלמידה בעקבות קשיי קשב.	מודעות וקבלה עצמית של תלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב. הקניית מיומנויות להתמודדות מיטבית עם תסכולים והעצמת התלמידים הקניית מיומנויות המסייעות לתלמיד במיקוד שליטה פנימי
קהל יעד	כיתה ז'- כלל המערכת. כיתות ח'-ט' – תלמידים שלגביהם מתעורר חשד ללקויות למידה והפרעת קשב.	מורים למקצועות רבי מלל ומקצועות השפה - בחטיבות הביניים. מותאם גם ליסודי ולתיכון.	כלל המורים המלמדים בחטיבות ביניים.	התוכנית מיועדת ומותאמת לתלמידים בחטיבות ביניים
משך התכנית	2-3 שנים	שנתיים ומעלה	1-2 שנים	שנה ומעלה
דגשים מרכזיים	1. העצמת הצוות 2. היבטים לימודיים-רגשיים-חברתיים	היבטים פדגוגיים ופסיכו-פדגוגיים	הדרכה פסיכו - חינוכית למורים בהיבטים תפקודיים - חברתיים, רגשיים ולימודיים	תהליך קבוצתי המתבסס על ה"כוחות התרפויטיים" של הקבוצה ומתמקד בהיבטים

	3. תוכנית מבוססת מחקר 4. העבודה בהתאם לפרוטוקול מובנה	העצמת המורה כמומחה לתחום הדעת הקניית כלים להוראה בכיתה הטרוגנית		רגשיים של ההתמודדות עם לקות הלמידה והפרעת הקשב
אופן העברת התכנית	שלב א'- הכשרת פסיכולוגים מהשפ"ח שלב ב'- הנחיית צוותי חינוך וליווי מקצועי של המנחים בכתות ע"י הפסיכולוג שלב ג'- ליווי והדרכת המורים המשמשים כ-case manager	השתלמות למורי בית הספר הכוללת הנחייה להטמעת התכנים במסגרת ישיבות הצוותים.	השתלמות למורי בית הספר ובהמשך הנחייה להטמעת התכנים במסגרת עבודה עם צוותים מצומצמים.	הכשרת פסיכולוגים ו/ או יועצים להנחות קבוצות וקבלת הדרכה על ההנחיה. המנחה (פסיכולוג/ יועץ) מעביר את המפגשים לתלמידים/ הורים שנבחרו לקבוצה
תנאים נדרשים* **(נספח ב')**	1. חשיפת כלל המורים לתכנית. 2. אחת לחודש- פגישה של מנהל התהליך (הפסיכולוג) עם צוות מוביל בית ספרי (שעה). 3. אחת לשבועיים- פגישה קבועה של מחנכי השכבה עם מנהל התהליך (שעה).	1. השתלמות בית ספרית לכלל חדר המורים או לצוות מוביל של **לפחות 15 מורים**. משך ההשתלמות בכל שנה 30 שעות. 2. 20 שעות ליווי והטמעה לצוותי מורים במסגרת ישיבות צוותיות.	30 שעות במליאה בחדר המורים לכלל צוות ביה"ס. 20 שעות הטמעה בקבוצות קטנות של מורים.	1. הקצאת זמן ומקום ל- 12 מפגשים של שעה בקבוצה של 6-7 תלמידים 2. לכל בית ספר יוקצו למנחה שש שעות נוספות לצורך תהליך בניית הקבוצה/ קבוצות עם צוות ביה"ס ולמשוב בסיום התהליך. שעות אלו

	4. בכתה ז'- שיבוץ שעה קבועה במערכת השעות להעברת תכני התוכנית ע"י המחנך עפ"י פרוטוקול מוכן. 5. סוף כיתה ז'- בחירת התלמידים איתם תעשה התערבות קבוצתית בכיתה ח'. 6. מומלץ להיערך ליישום התכנית במהלך של שלוש שנים (כיתות ז-ט).	3. המורים יגישו במהלך השנה שלושה תוצרים המבוססים על הכלים שנלמדו בהשתלמות. 4. 5. נדרשת השתתפות נציג מהנהלת בית הספר בהשתלמות.		מיועדות לכלל הקבוצות שנפתחו באותה שנה. 3. המפגשים יכולים להתקיים בזמן הלימודים או בסיומם בהתאם לצרכי התלמידים, ביה"ס והמנחה. במידה והמנחה עובד בבית הספר הוא יקבל תשלום בתנאי שהקבוצה תתקיים מחוץ לשעות עבודתו . 4. קבלת אישורי הורים.

***<u>הפעלת התכנית מותנית בהתאמת שעות המנחים העומדים לרשות המערכת לתשתית הבית ספרית.</u>**

בית ספר שירצה בכך יוכל לבחור תכנית חלופית המיועדת לתלמידים מתקשים מתוך מאגר התכניות של משרד החינוך ואשר נמצאות במסלול הכחול או הירוק.
האפשרות לבחור תוכנית התערבות תוספתית ניתנת לחטיבות הנמצאות משנה ראשונה עד רביעית (כולל) ב "מלקויות ללמידה"
עליכם למלא את הבקשה באמצעות נספח ב' (טופס אישור הבקשה) עד לסוף חודש מאי ולהעביר באמצעות המדריכה לאגף לקויות למידה והפרעת קשב.
התשלום יתאפשר באמצעות הגפ"ן.

מתווה הפיתוח המקצועי למורים

הפיתוח המקצועי מהווה הזדמנות להעשיר את הצוותים החינוכיים בידע, כלים ומיומנויות לקידום התלמידים. במסגרת הפיתוח המקצועי שמציעה התכנית "מלקויות ללמידה", ילמדו המורים את ההיבטים התיאורטיים הקשורים ללקויות למידה והפרעת קשב ואת מדיניות המשרד בנושא. כמו כן ילמדו לאתר, להתערב ולעקוב אחר תלמידים עם קשיים בלמידה, יכירו ויתנסו בעקרונות להוראה מותאמת בכיתה ובקבוצה וישתפו בעמדות וסוגיות עמן מתמודד המורה בעבודתו עם תלמידים עם צרכים מגוונים. חלק ממפגשי הפיתוח המקצועי יתמקדו בעבודת הצוות הבין מקצועי, בהיבטים חברתיים ורגשיים, ובקשר עם ההורים.

במסגרת התכנית "מלקויות ללמידה", יוקצו בכל שנה 5 שעות לפיתוח מקצועי בחדר המורים, למשך ארבע שנים. השעות מועברות (כימי עיון) באמצעות מרכזי הפסג"ה אליה משתייך בית הספר.

ניתן לאגם משאבים ולעסוק ביחידות הללו גם במסגרת ההשתלמות המוסדית. להלן פירוט הנושאים על פי שנת יישום:

<u>שנה ראשונה</u>

נושאים	פירוט התכנים	מועד	הנחיה
ידע עדכני בתחום לקויות למידה והפרעת קשב. הצגת המדיניות וחשיפה לתכנית "מלקויות ללמידה"	היכרות עם מדיניות המשרד. בירור עמדות, חשיפה לרכיבי התכנית, השגרות הנדרשות ולוחות הזמנים. חיבור אישי חווייתי על ידי הצגת סיפור אישי/ סרטון/ התנסות חוויתית.	סוף אוגוסט תחילת ספטמבר (רצוי בימי היערכות)	**הצגת התכנית** – ע"י מדריכ/ת אגף ל"ל או ע"י מת"ל/ית **ידע עדכני**- מת"ל/ית/ פסיכולוג/ית/ איש מקצוע מהאקדמיה **סיפור אישי** – כהשלמה ליחידה זו ניתן להזמין מרצה אורח/ת
מעקב מתועד- כלי איתור ומעקב אחר תגובה להתערבות כחלק משגרות העבודה השוטפות.	הכרות עם כלי איתור ומעקב ותרומתם לעבודת הצוות החינוכי בצמתי עבודה. ניתוח מקרה.	אוקטובר נובמבר	מת"ל/ית/ רכז ל"ל/ יועצ/ת/ פסיכולוג/ית בליווי מדריך האגף.

הוראה מותאמת - עבודה לפי מודל RTI בכיתה	עקרונות להוראה מותאמת במסגרת כיתתית ברוח העיצוב האוניברסאלי	נובמבר דצמבר	מדריכ/ה/ מת״ל/ית/ פסיכולוג/ית או איש מקצוע מהאקדמיה
מעקב אחר תגובה להתערבות וקבלת החלטות	כלים מערכתיים להבניית סיכום השנה. התבוננות מעמיקה על השפעת התערבות על תלמיד. משובים, תובנות, הסקת מסקנות. התארגנות לקראת המשך התכנית בשנת הלימודים הבאה.	אפריל מאי	מדריכ/ת, מת״ל/י״ת/ פסיכולוג/ית

<u>שנה שנייה</u>

נושאים	פירוט התכנים	מועד	הנחיה
הוראה מותאמת במסגרת הכיתה – העמקה. הפרעת קשב וריכוז - העמקה	פרסונליזציה בהוראה למידת הגדרות ודרכי התערבות בנושא הפרעת קשב וריכוז.	אוגוסט ספטמבר	מת״ל/ית/ פסיכולוג/ מורה/ת שילוב
מהתערבות לניטור ולאבחון- לקראת ההפניה למערך המל״ל בשפ״ח	ניתוח תהליך העבודה עם התלמיד עד כה וממצאיו. סיכום ותכלול המידע לקראת קבלת החלטות והפניית התלמיד לאבחון במידת הצורך. היכרות עם אופן יישום התאמות בדרכי היבחנות	נובמבר	מת״ל/ית/ יועצ/ת/ פסיכולוג/ית
התערבות במסגרת קבוצתית והוראת אסטרטגיות למידה	מאפיינים ייחודיים של הוראה בקבוצה קטנה פיתוח לומד עצמאי באמצעות הוראת אסטרטגיות.	ינואר פברואר	מת״ל/ית/ מורה/ת שילוב

להיות איתם - שותפות הורים ומורים	קידום השיח והשותפות החינוכית עם הורים ומורים לתלמידים עם קשיים/ לקויות למידה ו/או הפרעת קשב	אפריל מאי	פסיכולוג/ית/ יועצ/ת/ מת"ל/ית

<u>שנה שלישית</u>

נושאים	פירוט התכנים	מועד	הנחיה
הוראה מרחוק לתלמידים עם לקויות למידה	הזדמנויות, חסמים וכלים בהוראה מרחוק לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב	אוגוסט - ספטמבר	פסיכולוג/ית, יועצ/ת, מת"ל/ית
שיח רפלקטיבי של מחנכים ומורים לתלמידים עם לקויות למידה בתהליכי הוראה	התנסות בהסתכלות/ שפה רפלקטיבית של המורה על הקשר הנוצר בינו לבין התלמיד המתמודד עם קשיים בלמידה	נובמבר	פסיכולוג/ית, יועצ/ת, מת"ל/ית, מנחה מהאקדמיה
פיתוח אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה - הכנה לקראת המעבר לתיכון בהיבט לימודי.	הקניית אסטרטגיות למידה ייחודיות הנדרשות בחטיבה העליונה. פיתוח חשיבה מסדר גבוה.	ינואר פברואר	מת"ל/ית/ מורה/ת שילוב
מיומנויות סנגור/ייצוג עצמי וסיכום תהליך תלת שנתי בתכנית מלקויות ללמידה	המעבר לתיכון כהזדמנות ואתגר- הקניית מיומנויות ייצוג עצמי לקראת מעברים. סיכום תהליך העבודה עם התלמיד, תובנות מהתהליך התלת שנתי "	אפריל מאי	מת"ל/ית, פסיכולוג/ית, יועצ/ת

יחידות העמקה והרחבה

נושאים	פירוט התכנים	מועד	הנחיה
השיח האישי של מורה עם תלמיד עם לקויות למידה/הפרעת קשב	תקשורת בין אישית- שיח היכרות שיח התערבות	אוגוסט - ספטמבר	פסיכולוג/ית, יועצ/ת, מת"ל/ית
"האוצר שבאוצר" - פיתוח אוצר מילים לתלמידים עם לקויות למידה בכיתה הטרוגנית	התפתחות אוצר המילים התקינה והלקויה. שיח כיתתי להעשרת השפה	נובמבר	פסיכולוג/ית, יועצ/ת, מת"ל/ית, מנחה מהאקדמיה
פיתוח ההבעה בכתב לתלמידים עם לקויות למידה בכיתה הטרוגנית	קשיים וחסמים בכתיבה אצל תלמידים עם קשיים בכתיבה. מודל כתיבה שיתופית בכיתה	ינואר פברואר	מת"ל/ית/ מורה/ת שילוב
חסמים, הזדמנויות ומענים בלמידה מרחוק לתלמידים עם לקויות למידה וקשב	מענים במסגרת שיעור סינכרוני בזום מענים במסגרת למידה א- סינכרונית	לאורך השנה, לבחירת הצוות	מת"לית/ מורת שילוב
דרכי הערכה מרחוק של תלמידים עם לקויות למידה וקשב	דרכים שונות להערכה ומעקב אחר התלמיד במהלך למידה מרחוק: יצירת פרופיל לצורך תוכנית עבודה מעקב אחר תגובה להתערבות	לאורך השנה	מת"לית/ מורת שילוב/ מדריכה

נספחים

נספח 1 - הצעה למכתב להורים

נספח 2 - דוגמא לתכנית התערבות עם תלמיד בכיתה

נספח 3 - פירוט ההתאמות בסמכות ביה"ס וההתאמות המחייבות אבחון

נספח 4- מנהלי מרכזים חינוכיים טיפוליים

נספח 1 – הצעה מכתב הורים

<u>הצעה למכתב להורים לתלמיד שמשתתף בתכנית</u>

הורים יקרים,

תלמידים עם קשיים ו/או עם לקויות למידה והפרעת קשב זקוקים למענה הולם לקשייהם. מענה זה כולל בניית תשתית מקצועית לעבודה מערכתית ופרטנית. על מנת לקדם זאת, משרד החינוך החל זה מכבר ביישום התכנית "מלקויות ללמידה" המיושמת גם בבית ספרנו.

התכנית מדגישה את חשיבות האיתור המוקדם של התלמידים עם קשיים ו/או חשד ללקות למידה והפרעת קשב באמצעות מבדקי מיפוי שונים ובהמשך, התערבות מקצועית והוראה מותאמת. זאת, לצד פיתוח מקצועי של הצוות החינוכי במהלך השנה, ליווי והדרכה של אנשי מקצוע מומחים בתחום לקויות הלמידה. בתחילת שנת הלימודים בחטיבת הביניים, הועברו לכלל תלמידי שכבת ז' מבדק "עמי"ת" הממפה את קשיי התלמידים בתחום הבנת הנקרא והבעה בכתב ומבדקים בתחומים נוספים לתלמידים שאותרו נבנית תכנית התערבות המבוססת על הוראה מותאמת והקניית מיומנויות למידה. התהליך כולל מעקב אחר התקדמות התלמידים אשר יתועד ויגובה בעדויות אודות צרכיהם. במהלך תקופת ההתערבות בשנות הלימוד בחטיבת הביניים, יתקיימו תהליכי משוב מובנים לגבי צרכי התלמיד תוך התייחסות להתערבויות מומלצות נוספות. מהלך זה מאפשר לבית הספר את הזמן הנחוץ להיכרות עם התלמיד על כישוריו וצרכיו, לקדמו בהתאם ולהכשירו להיות לומד עצמאי המתמודד עם אתגרי הלמידה בתחומי הדעת השונים.

במידה ותימצא הפרעת למידה המעידה על כך שלתלמיד יש חשד ללקות למידה משמעותית ולמרות הידע הנרכש וההתערבות שניתנה במהלך השנים הוא אינו מצליח לפצות על קשייו, בהמלצת הצוות הבין מקצועי הוא יופנה לאבחון במל"ל (מרכזי האבחון מלקויות ללמידה) בהשתתפות סימלית שלכם ההורים לצורך בחינת נחיצות ההתאמות בהיבחנות

שיתוף הפעולה שלכם ההורים עם בית הספר חשוב ומשמעותי. הוא כולל העברת המידע הרלוונטי הקשור לילדיכם ומצוי בידיכם וכן העברת המידע בעתיד, למסגרות ההמשך באישורכם לאחר חתימה על ויתור סודיות.

הנכם מוזמנים להרצאה/ מפגש עם הצוות החינוכי להרחבה בנושא.

המפגש יתקיים ביום _____ בשעה _____

בכבוד רב

מנהל/ת ביה"ס

והצוות החינוכי

נספח 2 - דוגמא לתוכנית התערבות עם תלמיד בכיתה

<u>תכנית עבודה בכיתה</u> מחנך, מורה מקצועי, אחר_____

תאריך התחלה :		תחום ההתערבות : **קשב והבעה בכתב**
סיבת ההתערבות	הנמכה בתפקודי הקשב המתמשך (קושי להתמיד בקשב ולמידה לאורך זמן) מוטיבציה נמוכה לעבודה בכיתה. קשיים בהבעה בכתב.	
מטרות :	**<u>קשב, מוטיבציה והרגלי למידה</u>** : העצמת התלמיד וחיזוק המוטיבציה ללמידה. פיתוח לומד עצמאי בכיתה . הכוונה ותמיכה להעלאת טווח הריכוז לאורך השיעור ופיתוח תהליכי הפעלה בקרה עצמית. **<u>תחום כתיבה:</u>** ניסוח רעיונות בבהירות ובאופן תקין בהתאם לנדרש. רכישת מבנים לכתיבת סוגות שונות הרחבת יכולת ההבעה בכתב	
תיאור ההתערבות עם התלמיד :	**<u>קשב מתמשך ומוטיבציה :</u>** • פירוק המשימות לקצרות טווח • סימון המקום בו המורה נמצאת (באיזה שורה מקריאה, כתיבה על הלוח של ראש הפרק) • מתן הפסקות קצרות וחיזוק בסוף כל משימה בין מטלות למידה ממושכות • הצגת מסגרת הזמן ותוכנית השיעור על הלוח וסימון כל מעבר לשלב הבא • שימוש בתמונות, תרשימים. • חלוקת תפקידים מתאימה בעת מתן משימה קבוצתית • מתן אפשרות להפוגה קצרה במהלך למידה ממושכת באופן מוסכם עם המורה המלמד בכיתה. • הצמדה לתלמיד מאורגן ומתמיד לשם ביצוע והגשת מטלות לימודיות והכנה למבחנים בלמידה משולבת • מכתבי עידוד לתלמיד והעתק להוריו	

	• חיזוק (בונוס של מס׳ נקודות) על הוכחת למידה (הגשת תוצר בכתב ידו המעיד על למידה משמעותית בבית לקראת מבחן/שיעור או על הגשת מחברת מלאה בכתב ידו). **<u>הבעה בכתב:</u>** • הדגמות על הלוח של תוצרים תקינים ובלתי תקינים ואיתור מאפייניהם בהתאם לתחום הדעת. • מתן אפשרות להגיש תיקון לאחר קבלת משוב על תוצר כתוב קודם. • שימוש במחוונים לבקרה והערכה של מטלות כתובות בשיעורים ובמבחנים. • שימוש בכרטיסי ניווט לכתיבה תקינה
מדדים להצלחה	**<u>קשב מתמשך ומוטיבציה:</u>** • דיווח מורים על עליה במדדי הדירוג בתחומי התפקוד בקשב ומוטיבציה • דיווח של התלמיד והוריו • הערות של המורים המקצועיים בתעודה המעידים על שיפור **<u>כתיבה:</u>** • הגשה של 2 תוצרים כתובים תקינים בכתב ידו של התלמיד בהתאם לנדרש בתחום הדעת. • דיווחי מורים על שיפור בסעיפי הבעה בכתב בתיק סמ״ל.

נספח 3 - פירוט ההתאמות בסמכות ביה"ס וההתאמות המחייבות אבחון במערך האבחון במל"ל:

אנא סמן ב ✓ את ההתאמה המבוקשת:

התאמות בסמכות בית הספר:

☐ הארכת זמן הבחינה ב 25%

☐ [1]הגדלת שאלון הבחינה

התאמות בסמכות מערך האבחון שבמל"ל (ממצאי האבחון והמלצותיו, תיק סמ"ל והמלצת ביה"ס)		
מקצוע	התאמות שניתן להמליץ בכפוף לאבחון דידקטי	התאמות שניתן להמליץ בכפוף לאבחון פסיכודידקטי או פסיכולוגי ודידקטי
מקצועות רבי מלל חובה ורבי מלל בחירה	☐ [2]השמעת שאלון הבחינה ☐ [3]הקלדת תשובות הבחינה	☐ [10]מבחן מותאם ☐ [7]מבחן בעל פה
אנגלית	☐ [4]השמעת שאלון הבחינה ☐ [5]השמעת שאלון הבחינה + התעלמות משגיאות כתיב ☐ הקלדת תשובות הבחינה חדש! ניתן לבקש גם השמעה וגם הקלדה	☐ [8]מבחן מתוקשב – חדש! (השמעה והקלטה בלבד) ☐ [5]מבחן מתוקשב (השמעה והקלטה) + התעלמות משגיאות כתיב
מתמטיקה	☐ [6]דף נוסחאות מורחב במתמטיקה	☐ [10]מבחן מותאם ☐ [9]המרת המבחן במתמטיקה במקצוע מדעי אחר
עברית: הבנה, הבעה ולשון בחברה היהודית **ערבית:** הבנה, הבעה ולשון בחברה הערבית והדרוזית **עברית בחברה הערבית והדרוזית**	☐ הקלדת תשובות הבחינה	☐ [10]מבחן מותאם ☐ [11]מבחן מותאם + התעלמות משגיאות כתיב ☐ [11]מבחן מותאם + השמעת שאלון הבחינה ☐ [11]מבחן מותאם + השמעת שאלון הבחינה + התעלמות משגיאות כתיב
מקצועות דלי מלל		☐ [9]מבחן מותאם במקצוע_____

---

[1] ההתאמה תינתן גם על רקע רפואי, אין חובה באבחון דידקטי או פסיכו דידקטי או פסיכולוגי ודידקטי.

[2] אישור ההתאמה השמעה ברבי־מלל יהיה תקף גם למקצועות דלי מלל. האישור **לא** יכלול את מקצועות שפה חובה. ניתן לבקש את ההתאמה גם עבור תלמידים עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר, בכפוף לאבחנה של הפרעת קשב ואבחון דידקטי המעיד על קיומה של הפרעת למידה.

[3] יש להמליץ בנפרד על הקלדת תשובות עבור מקצועות רבי מלל, אנגלית ושפה עברית/ערבית.
אין התאמה של הקלדת תשובות הבחינה במקצועות דלי מלל.
אישור ההתאמה של הקלדה בלבד, לא יאפשר לתלמיד השמעה באמצעות המחשב ופעולה זו תיחסם בפניו.

[4] אישור ההתאמה השמעת שאלון הבחינה באנגלית יאפשר גם הקלדת תשובות הבחינה בעת היבחנות במערכת ה iTest בלבד. חדש! שימו לב, ניתן להגיש בקשה גם להשמעה וגם להקלדה באנגלית, מבלי לבקש בחינה מתוקשבת.
השמעה והקלדה יחשבו יחד ובנפרד התאמות ברמה 2 – כלומר, התאמות המאושרות בכפוף לאבחון דידקטי לפחות.
השימוש במילונית אלקטרונית באמצעות ה iTest בשאלון 016471 (מודול E) ניתן רק לתלמידים שאושרה עבורם ההתאמה של "השמעת שאלון הבחינה" באנגלית.

[5] ניתן לבקש התעלמות משגיאות כתיב רק במידה והוגשה בקשה גם להשמעת שאלון הבחינה באנגלית.

[6] דף נוסחאות מורחב במתמטיקה ניתן לבקש גם עבור תלמידים עם הפרעת קשב בכפוף לאבחנה של הפרעת קשב + אבחון דידקטי המעיד על קיומה של הפרעת למידה

[7] הבקשה לבחינה בע״פ במקצועות רבי מלל תוגש רק במקרים חריגים בהם עולים מעבר לכל ספק פערים משמעותיים וקיים ידע מוכח שאינו בא לידי ביטוי בדרך אחרת. התאמה זאת אינה מתקיימת בכל המקצועות. יש לבדוק זאת מול מפמ״ר המקצוע. באנגלית, אין מבחן בעל פה – יש לבקש בחינה מתוקשבת.

[8] הבקשה למבחן מתוקשב באנגלית תוגש רק אם הוכח כי התאמות מרמה נמוכה יותר אינן מסייעות. אישור ההתאמה של מבחן מתוקשב באנגלית יאפשר השמעת שאלון והקלטת תשובות הבחינה במערכת ה iTest. שימו לב, אין אפשרות בחירה בין הקלדת תשובות הבחינה והקלטת תשובות הבחינה. בחינה מתוקשבת = השמעה +הקלטה בלבד.

[9] מומלץ להשתלב במקצוע ההמרה מיד עם הכניסה לתיכון. נדרש ללמוד מקצוע מדעי אחר ויש לתאם עם מפמ״ר המקצוע המבוקש להמרה.

[10] ההתאמה איננה קיימת בכל המקצועות. **יש להתעדכן דרך מפמ״ר המקצוע לגבי קיומה של ההתאמה ולגבי מבנה המבחן המותאם.** אין מבחן מותאם באנגלית.

תלמידים שאושרה להם ההתאמה ילמדו את כל היקף החומר הנדרש לבחינות הבגרות. בחינה מותאמת תכלול את כל נושאי הלימוד לבחינה .

בתוכנית ההיבחנות החדשה במקצועות חברה, מורשת ורוח לא יתקיימו מבחנים מותאמים.

[11]**בקשות להשמעה או להקלדה במקצועות הללו יוגשו במקרים חריגים ובודדים בלבד.** ניתן להגיש בקשה להשמעה בנוסף על בקשה של מבחן מותאם ורק אם יימצא כי מבחן מותאם אינו מספיק. אפשר להגיש בקשה להקלדה ללא מבחן מותאם.

<u>ניתן להגיש בקשה להתעלמות משגיאות כתיב בעברית/ ערבית: הבנה, הבעה ולשון</u> ובבחינה עברית בחברה הערבית, רק אם הוגשה בקשה למבחן מותאם במקצועות אלו.

נספח 4 – מרכזים חינוכיים טיפוליים

מנהלי המרכזים החינוכיים-טיפוליים לתלמידים כבדי שמיעה וחירשים במחוזות

מחוז	שם מנהל מרכז חינוכי – טיפולי	טלפון	כתובת מייל
ת״א-מרכז	גב׳ אירית פריס	03-5715656 054-4714707	irit.fries@matya365.org.il
דרום	גב׳ רקפת משולם	08-6492002 052-2231983	rakefet.mesh@matya365.org.il
צפון	גב׳ נורית יפה	04-6716274 050-7362370	nuritya@matya365.org.il
חיפה	גב׳ ענת משה	04-8512381 052-6664449	anat.moshe@matya365.org.il
ירושלים	גב׳ חגית שוויקי	02-6428359 052-6686613	hagit.sh@matya365.org.il

מוכש״ר חרדי

	שם מנהל מרכז חינוכי – טיפולי	טלפון	כתובת מייל
שמעיה	הרב לוי גב׳ לאה שלסר	03-5783410 052-7163330	ls@matya365.org.il
שמע קולנו	גב׳ אילי גרינפלד	054-661631	sk110@shemakolenu.org